

**LOKALNI PROGRAM ZA
KULTURO V MESTNI OBČINI
MARIBOR
V OBDOBJU 2024–2027**

I.	UVOD.....	2
I.1	V značaj vtkana, povezuje in vabi. Kultura	2
I.2	Izhodišča	3
I.3	Proces priprave strategije.....	5
II.	POSLANSTVO, VREDNOTE	6
III.	STANJE IN RAZVOJNE PRILOŽNOSTI V KULTURI	7
III.1	Povzetek Pregleda uresničevanja ukrepov Lokalnega programa za kulturo Mestne občine Maribor v obdobju 2015–2020	7
IV.2	Mnenja deležnikov.....	9
III.3	Stanje in priložnosti na področjih kulture in umetnosti	15
III.4	Prečna področja	22
III.5	Javna kulturna infrastruktura	29
IV.	STRATEGIJA.....	33
IV.1	Vizija	33
IV.2	Strateški cilji.....	34
IV.3	Specifični/operativni cilji	35
V.	NAČRT SPREMLJANJA in VREDNOTENJA URESNIČEVANJA STRATEGIJE.....	38
VI.	AKCIJSKI NAČRT.....	39
VII.	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC in KRAJŠAV	58
VIII.	VIRI	59
IX.	SEZNAM PRILOG.....	60
IX.1	Priloga 1 Gibanje financiranja v obdobju 2014–2021	60
IX.2	Priloga 2 Javni zavodi na področju kulture v MOM.....	60
IX.3	Priloga 3 Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	60
IX.4	Priloga 4 Investicijski projekti	60

I. UVOD

I.1 V značaj vtkana, povezuje in vabi. Kultura

Lokalni program za kulturo v Mestni občini Maribor v obdobju 2023–2027 je rezultat vključujočega procesa vseh ključnih deležnikov kulture in Urada za kulturo in mladino Mestne občine Maribor. Izdelan je z namenom v prihodnjih letih služiti odgovornim za izvajanje kulturne politike v mestu kot vodilo in zaveza. LPK upošteva, spoštuje in podpira lokalne posebnosti, hkrati pa jih umešča v širši kulturni prostor. Mag. Klemen Brvar, vodja Urada za kulturo in mladino Mestne občine Maribor v obdobju 2021–2023, ki je koordiniral glavnino procesov nastajanja tega dokumenta, je premislek o mariborski kulturi strnil takole:

MARIBOR IMA ZNAČAJ. Naplavine prepišne preteklosti so bogate in zanimive. Čas je, da te značajske poteze postanejo točke (samo)identifikacije, predvsem pa potentne razvojne poti. Prostora za instrumentalizacijo kulture, umetnosti in dediščine na tej poti ne bi smelo biti, veliko pa lahko naredimo za njihovo negovanje in zagotavljamo pogoje za razcvet, saj kultura in umetnost značajsko zaznamujeta mesto.

MARIBOR JE DOGOVOR. Skupnostni dogovor in sobivanje raznorodnega se izrazito razodevata skozi kulturo, umetnost in dediščino. V središču strategije je zato nuja celovite osvetlitve fenomena kulture in široke skupnostne vključenosti. Brez tega mestni kulturni ekosistem ne more postati vitalnejši. Pot okrepitev pretoka, povezovanja in prepletanja, vzpostavljanja sinergij in kulturnega brbotanja ni odvisna le od ustvarjalcev in producentov. Trajno uresničevanje zavez in spodbud razvoja je del dogovora v pristojnosti odločevalcev.

MARIBOR JE NAVDIH. Kultura, umetnost in dediščina so nesporno suverena in samozadostna področja. Kulturna izkušnja naj odjemalca zapelje, kulturni kapital širi mreže tudi izven središča mesta in v regijo, vzgajati je treba nove generacije, ki jim bo kultura samoumevna sestavina bivanja.

Pred Mariborom je novo razvojno kulturno obdobje in pot mu tlakuje nova kulturna strategija. Mesto se razvija, kar odslikavajo tudi veliki kulturni infrastrukturni projekti. Zidove, prostore in trge bo treba osmisliti, jih napolniti z vsebinami in s programi, izkoristiti njihove potenciale. Predvsem pa dobro naoljiti in oživčiti mestni kulturni ekosistem in ustvariti pogoje, ki bodo obdržali tukaj živeče in delujoče kulturne ustvarjalce in hkrati mesto naredili privlačno za tiste od drugod. Umetnike in ljubitelje kulture.

I.2 Izhodišča

Lokalni program za kulturo v Mestni občini Maribor v obdobju 2024–2027 (LPK) je tretji razvojni strateški dokument, ki opredeljuje smernice, prioritete, ukrepe in cilje na področju kulture. Oblikovala ga je strokovna komisija, ki jo je 7. septembra 2021 imenoval župan Aleksander Saša Arsenovič iz strokovnjakov na različnih področjih kulture in občinske uprave. Sestavljajo jo dr. Karolina Babič, mag. Klemen Brvar, Urška P. Černe, Aleš Novak, Marko Podjavoršek in Mojca Redjko. Administrativno podporo in statistične podatke je komisiji zagotavljal Urad za kulturo in mladino (UKM MOM).

Sprejetje lokalnega programa za kulturo je zakonsko predpisan¹ in sistemsko načrtovan ukrep, ki **spodbuja in usmerja prizadevanja lokalne skupnosti za celovit razvoj področja kulture**. *Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo* določa, da javni interes za kulturo temelji na zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, s katerimi se uresničuje kulturni razvoj Slovenije in slovenskega naroda. Zanj skrbijo Republika Slovenija in lokalne skupnosti. Skladno z določbami omenjenega krovnega zakona na področju kulture lokalna skupnost sprejme svoj lokalni program za kulturo za obdobje štirih let, pri čemer lahko program vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje.

LPK se uvršča med lokalne razvojne strategije, usklajen je z *Resolucijo nacionalnega programa za kulturo*² (*ReNPK 2022–2029*; Uradni list RS, št. 29/22), Državni zbor jo je sprejel 22. februarja 2022, ki želi slovensko kulturo uveljaviti kot pomemben razvojni dejavnik in jo povezati z drugimi sektorji; s *Strategijo razvoja Maribora 2030*,³ ki predstavlja dolgoročne strateško-razvojne smernice politike razvoja Mestne občine Maribor (MOM); ter s *Strategijo razvoja Slovenije 2030*,⁴ katere cilj je zagotoviti kakovostno življenje za vse. *LPK* je usklajen tudi z *Novo evropsko agendo za kulturo*,⁵ s katero se je Evropska komisija odzvala na poziv evropskih voditeljev, naj se s kulturo in z izobraževanjem stori več za ustvarjanje bolj povezane družbe in ponudi vizije privlačne EU. Njen cilj je izkoristiti celoten potencial kulture za pomoč pri vzpostavitvi bolj vključujoče in pravične Unije, ki podpira inovacije, ustvarjalnost ter trajnostna delovna mesta in rast.

LPK je zasnovan kot **temeljni dokument razvojnega načrtovanja kulturnih politik in ukrepov v lokalni skupnosti**, pojasnjuje obstoječe stanje, utemeljuje vizijo razvoja in določa javni interes, predlaga prioritete in področne cilje. Osnovni namen tega dokumenta je MOM in deležnikom s področja kulture omogočiti vsebinsko in časovno usklajeno ter povezano načrtovanje in izvajanje kulturnih politik in razvojnih ukrepov, ob tem pa uveljaviti razumevanje, kako kulturo vključevati v druge področne strategije in z njimi povezane politike. V preteklosti je bil tak pristop skromen, razvojni in multiplikativni potencial za razvoj lokalne skupnosti pa prezrt. Ob konkretno merljivih učinkih ima *LPK* tudi druge pomembne vplive, spodbuja namreč

¹ 14. člen *Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo* (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg in 3/22 – ZDeb)

² Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO141> (na dan 11. 4. 2022).

³ Dostopno na: <https://maribor.si/mestna-obcina/strateski-dokumenti/strategija-razvoja-maribora-2030/> (na dan 11. 4. 2022).

⁴ Dostopno na: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf (na dan 11. 4. 2022).

⁵ Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267> (na dan 11. 4. 2022).

širše in vključujoče razprave o kulturi in umetnosti ter poudarja pomen povezovanja z drugimi področji, odločevalce opozarja, da je treba kulturo vključevati v javne politike in ustrezno načrtovati njeno organiziranost in financiranje, razvoj kulturno-umetnostne vzgoje in občinstev ter povezanost kulture z drugimi področji in s skupnostjo.

Priprava in sprejetje *LPK* je **prispevek k aktivaciji in povezovanju razpoložljivih potencialov lokalne skupnosti** s ciljem zagotoviti kakovostne, raznolike in dostopne vsebine na področju kulture, povezati skupnost, omogočiti razvoj ustvarjalnosti, utrditi njen družbeno razvojni pomen in postopoma preoblikovati identitetno podobo mesta.

I.3 Proces priprave strategije

Strokovna komisija je pred oblikovanjem vizije in strateških ciljev opravila zbiranje podatkov, pridobivanje mnenj ter identifikacijo potreb in predlogov za razvoj, in sicer mnenj o stanju stvari in o predlogih za ukrepe po različnih skupinah deležnikov ter mnenj in predlogov strokovnjakov za posamezna področja kulture.

Komisija je izvedla naslednje **aktivnosti**:

- Pridobivala je mnenja ter identificirala potrebe in priložnosti z vprašalniki in/ali intervjuji, prilagojenimi za raznovrstne skupine deležnikov: javne zavode; ustvarjalce, producente, novinarje in pedagoške delavce; mestne četrti (MČ) in krajevne skupnosti (KS) ter samoorganizirane četrtne in krajevne zборе; za ustvarjalce iz kulturno-kreativnega sektorja (KKS); za organizacije mednarodnih skupnosti; za svetniške skupine in samostojne mestne svetnike; deležnike na področjih ljubiteljskih kulturnih dejavnosti in (posebej) organizacij znanja.
- Pripravila je obsežno anketo za širšo javnost, jo objavila na spletni strani MOM, in analizirala prejete rezultate.
- Obravnavala je celovito analizo⁶ stanja nevladnih organizacij (NVO) in samozaposlenih v kulturi, ki jo je po naročilu MOM izvedel Zavod PIP – Pravni in informacijski center Maribor (kratko PIP) kot stičišče nevladnih organizacij Podravja.
- Sklicala je fokusna srečanja: fokusno skupino z NVO in samozaposlenimi v kulturi (v organizaciji PIP); informativno srečanje in delavnico z javnimi zavodi; fokusno skupino na temo javnih razpisov s predstavniki prijaviteljev na projektne in programske razpise ter z zaposlenimi na UKM MOM; fokusno skupino s predstavniki invalidskih podjetij in organizacij na področju socialnega vključevanja; delovna srečanja z javnimi zavodi na drugih področjih razvoja mesta.
- Za namene strokovnih konzultacij je v pripravo *LPK* vključila strokovnjake na posameznih področjih, in sicer: Marka Košana za vizualne umetnosti, dr. Tino Bohak Adam za glasbene umetnosti, Jožeta Slačka za intermedijske umetnosti, Primoža Ledinka za film in avdio-vizualne umetnosti, dr. Marka Meleta za kulturno dediščino in Miko Cimolini za oblikovanje in arhitekturo.⁷

V vključujočem procesu priprave *LPK* je bilo pregledanih in analiziranih 178 opisnih odgovorov na **vprašalnike** in 664 odgovorov iz **ankete za širšo javnost**, upoštevani so bili **zapisniki fokusnih skupin** in individualnih **intervjujev** z več deset vključenimi organizacijami in s strokovnjaki.⁸ Skupina je pregledala druge **strateške dokumente** na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni, se seznanila s **pregledom uresničevanja preteklega LPK**, preučila **financiranje** kulture iz proračuna MOM v preteklih letih ter prečesala stanje na področju **javne mestne kulturne infrastrukture**.

⁶ Zavod PIP, 2021.

⁷ Njihovi prispevki so v dokumentu močno zgoščeni, saj namen tega besedila ni predstavljanje področij, temveč prikaz slabosti/prednosti/nevarnosti, predvsem pa razvojnih priložnosti kot izhodišča ukrepov. Prispevki so shranjeni v *Arhivu SKR*, katerega skrbnik je UKM MOM.

⁸ Vsa pridobljena gradiva, odgovori na vprašalnike, obdelava odgovorov ter zapisniki, so shranjeni v *Arhivu LPK*, katerega skrbnik je UKM MOM.

Skupina je v zaključni fazi procesa iz mnogoterih in raznovrstnih informacij o stanju, potrebah in priložnostih izluščila skupna izhodišča ter presečišča razvoja kulture v Mariboru, kar je bila seveda zahtevna naloga. Zaveda se, da je morala številne dobre predloge prepustiti prihodnjim časom.

Med 1. in 21. septembrom 2022 je potekala javna obravnava osnutka dokumenta. Urad za kulturo in mladino MOM je prejel 213 predlogov/pripomb, ki so smiselno vključeni v pričujoči dokument.⁹

II. POSLANSTVO, VREDNOTE

Temeljni javni interes na področju kulture je **interes za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin**, ki se bo uresničeval z zagotavljanjem pogojev zanje. Nosilec tega javnega interesa je MOM.

Poslanstvo MOM na področju kulture je zagotavljanje javnih kulturnih dobrin za vse prebivalke in prebivalce, pri čemer je posebna skrb usmerjena v spodbujanje produkcije **kakovostnih, dostopnih in raznolikih** kulturnih vsebin. MOM bo svoje poslanstvo uresničevala z zagotavljanjem finančnih, infrastrukturnih, organizacijskih in drugih pogojev za delovanje javnih kulturnih zavodov, (profesionalnih) nevladnih organizacij s področja kulture, ljubiteljskih kulturnih društev, samostojnih ustvarjalcev ter drugih organizacij, ki delujejo v javnem interesu in ustvarjajo kakovostne kulturne vsebine na območju MOM.

Delovanje MOM na področju kulture bo temeljilo na vrednotah **odprtosti, živosti mesta, raznolikosti in dostopnosti kulture za vse, družbene in okoljske pravičnosti, solidarnosti, transparentnosti, vključenosti in odgovornosti do sektorja**.

⁹ Zbir pripomb, predlogov in komentarjev je [Priloga 5](#) tega dokumenta.

III. STANJE IN RAZVOJNE PRILOŽNOSTI V KULTURI

III.1 Povzetek Pregleda uresničevanja ukrepov Lokalnega programa za kulturo Mestne občine Maribor v obdobju 2015–2020¹⁰

V *Lokalnem program za kulturo Mestne občine Maribor v obdobju 2015–2020 (LPK)* navedeni cilji in usmeritve po posameznih področjih so bili strnjeni v 46 (s podukrepi 58) ukrepov s pretežno operativno naravo, pri večini pa naj MOM za izvedbo zagotovi primerne pogoje. Skupaj jih je bilo izvedenih 12, delno izpolnjenih 17, 6 jih je v izvedbi, 23 pa jih ni bilo realiziranih oziroma niso bili uspešni. Ključna ugotovitev je neuresničitev ukrepa 44, in sicer zagotovitev informacijske podpore za spremljanje doseganja ciljev s kazalci, ki bi merili kulturni razvoj mesta in pomen kulture za gospodarski, socialni in družbeni razvoj ter analizo občinstev in njihovih uporabniških navad. Niti ni bil ustanovljen Svet za kulturo (zadnji v nizu ukrepov), ki bi kot neodvisno telo spremljal izvajanje strategije, predlagal dopolnitve in spremembe, obravnaval odprta vprašanja kulture v mestu ter svetoval vodstvu o tekoči kulturni politiki mesta. MOM ni zagotovila večine pogojev za izvajanje ukrepa 45: uskladitve vseh mestnih politik, ki se stikajo s kulturo (npr. kulturni turizem), in potrebne rasti proračunskih sredstev za kulturo; vlaganja v javno kulturno infrastrukturo so bila posamezna (Minoriti, Vojašniški trg); kadrovske in organizacijske okvirji UKM MOM so ostali nespremenjeni; mariborske kulturne potrebe v kulturni politiki in finančnih načrtih države do zaključka strateškega obdobja niso bile upoštevane (Rotovž, Mariborski grad); aktivna soudeležba nosilcev kulturne dejavnosti pri sprejemanju odločitev se je razvila v odsotnost dialoga. MOM pa je uveljavila pravočasno sprejemanje in izvajanje dvoletnega proračuna ter prednostno obravnavo kulturnih organizacij pri izvajanju programa javnih del v okviru zakonskih možnosti, dodatno je vzpostavila mehanizem neposredne proračunske participacije.¹¹

¹⁰ Pregled uresničevanja ukrepov v 26. 2. 2015 sprejetem *Lokalnem program za kulturo Mestne občine Maribor 2015–2020* je samostojen dokument, ki ga je v 2021 pripravil UKM MOM, zanj Daniel Sajko, tedaj vodja Sektorja za kulturo ter po pooblastilu vodja UKM MOM. Dostopno na: [Pregled-uresnicevanja-ukrepov-Lokalnega-programa-za-kulturo-Mestne-obcine-Maribor-v-obdobju-2015-2020.pdf](#) (na dan 11. 4. 2022).

¹¹ Dostopno na: <https://www.mariborsodeluj.si/> (na dan 11. 4. 2022).

Za presojo dejanske izvedljivosti večine ukrepov je pomemben vpogled v finančne in druge omejitve delovanja kulture v MOM in širše ([Priloga 1](#)). Po načrtu *LPK* naj bi sredstva proračuna MOM za tekoče financiranje kulturnih dejavnosti (brez investicij in investicijskega vzdrževanja) v letih med 2014 in 2020 naraščala skupaj za 1,861.140 EUR, dejanska proračunska sredstva za tekoče dejavnosti kulture pa so zrasla za 1,020.381 EUR (54,8 % zelenih sredstev). Posamična največja vrsta odhodkov kulturnega proračuna so bili stroški dela zaposlenih v javnih zavodih, ki so se po postopnem odpravljanju omejitev *ZUJF* glede plač v javnem sektorju povečali za 1,082.390 EUR (62.009 EUR več kot skupna rast), razlika pa je bremenila sredstva za materialne stroške, posebej v 2015 in 2019. Ker so tudi splošni materialni stroški rahlo rasli, so se na ta račun zmanjševala programska sredstva javnih zavodov. Vsa povečanja proračuna za kulturo torej niso zadoščala niti za pokritje rasti stroškov dela, zato bi sredstva za izvedbo tistih ukrepov *LPK*, ki so v kakršni koli obliki potrebovali finančne vire, lahko zagotavljali le s krčenjem programov. Povečanje programskih sredstev v 2020 je bilo npr. namenjeno samo vzpostavitvi programa EKO 8 in pripravi vsebine Muzeja najstarejše trte.

Nezmožnost kvalitetnejšega financiranja umetniških dejavnosti neodvisnih kulturnih producentov in ustvarjalcev je dodatno slabšala prekarne odnose v dejavnosti zunaj javne sfere. V letih izvajanja projekta EPK 2012 so se v Mariboru izjemno razvili neodvisni kulturni producenti in ustvarjalci v različnih zasebnih organizacijskih oblikah nepridobitne dejavnosti. Skupaj z javnimi zavodi danes sestavljajo pisano paleto kulturne ponudbe in ustvarjalnih priložnosti, ki dajejo mestu značaj, hkrati pa presegajo njegove dosedanje ekonomske okvire. Delež sredstev za kulturo (brez investicijskih oz.

premoženjskih vlaganj v javno kulturno infrastrukturo) v proračunu MOM obravnavanega obdobja namreč niha, a ne pade pod 9 %, kar pomeni, da so prihodkovne težave proračuna precej enakomerno porazdeljene po vseh področjih pristojnosti MOM. Kulturna ponudba mesta je (tudi zato močno) odvisna od državnih transferjev v kulturne organizacije na področju občine (ti so bistveno šibkejši za organizacije v MOM glede na Ljubljano). MOM z lastnimi sredstvi glede na število prebivalstva ne dohaja Velenja in Ljubljane, a je daleč pred vsemi ostalimi mestnimi občinami, po drugi strani pa večinoma ostaja neizkoriščen potencial mednarodnih virov, ki ga uporablja peščica večših kulturnih deležnikov v mestu, kar se očitno odlikava v zamahu njihovega delovanja.

IV.2 Mnenja deležnikov

a) Javni zavodi

V Mariboru deluje **trinajst javnih zavodov** na področju kulture: osem v ustanoviteljstvu in soustanoviteljstvu MOM, ustanoviteljica petih je RS ([Priloga 2](#)). Sheme javnofinančnih virov za njihovo delovanje niso medsebojno primerljive, določata jih področna zakonodaja in ustanoviteljstvo. Na njihovo organiziranost in delovanje v pomembni meri vpliva tudi v upravljanje prenesena javna kulturna infrastruktura. Zavodi se občasno povezujejo, tudi medpodročno, sodelujejo z NVO in s samozaposlenimi v kulturi, večina je prepoznavna na nacionalni ravni, na mednarodni pa nekateri. Izvajajo tudi programe za

mlade, posamezni še raznovrstne dejavnosti razvoja občinstev. Pri pridobivanju dodatnih virov, zlasti kohezijskih in evropskih, so uspešni posamezni zavodi, programski razvoj je zato v veliki meri odvisen od proračunskih možnosti MOM in države. Večini zavodov je skupna potreba po sistemski podpori na **področjih digitalizacije, enotne promocije in skupnega načrtovanja**. Vodstva zavodov (ustanovitelje in financerje) vrsto let opozarjajo na **nezadostno financiranje programov ter kadrovske podhranjenosti**, kar gotovo prispeva k sledenju uveljavljenim organizacijskim in programskim vzorcem ter zavira razvojne potencialne. (Samo)refleksija delovanja je neurejena, tudi UKM MOM ne vrednoti kakovosti programov javnih zavodov (kot je praksa MzK). MOM bo v naslednjih letih v sodelovanju z javnimi zavodi na področju kulture pristopila k **optimiziranju organizacije nekaterih delovnih procesov s ciljem iskanja sinergijskih učinkov in zagotavljanja boljše stroškovne učinkovitosti**. **UKM MOM bo po zgledu MzK uvedel notranje evalviranje programov v javnih zavodih, ki so ustanovljeni in v večini financirani s strani MOM (MKC Maribor, Narodni dom, Sinagoga) ter v sodelovanju z njimi vrednotil njihovo kakovost ter predlagal morebitne izboljšave.**

Večina ukrepov iz *LPK 2015–2020* je ostala neuresničena, delovanje večine pa v zadnjem obdobju močno zaznamuje tudi **izgradnja nove kulturne infrastrukture**, kar narekuje prenovu načrtovanja, oblik in namenov povezovanja ter modelov (programskega) upravljanja.

b) Nevladne organizacije in samostojni ustvarjalci v kulturi

Kulturno dogajanje in ustvarjanje NVO in samozaposlenih v kulturi v Mariboru je **vsebinsko raznoliko in številčno**.¹² Leta 2020 je bilo v MOM registriranih 292 NVO in 158 samozaposlenih na področju kulture. Ob razvoju na posameznih kulturnih in umetniških področjih tvorijo NVO tudi mrežo podpornega okolja za razvoj neodvisne kulture, pri čemer pa pomen neodvisne kulture za razvoj mesta ni primerno prepoznan in ovrednoten. Ključne potrebe, ki jih izražajo NVO in samozaposleni v kulturi, se nanašajo na višino in način sofinanciranja dejavnosti, na nesistematičen in posledično otežen dostop do uporabe javne kulturne infrastrukture in drugih prostorov za izvajanje kulturnih programov (največ je potreb po prireditvenih, skladiščnih, vadbenih prostorih) ter na pomanjkljivo sporazumevanje in povezovanje s službami mestne uprave in z javnimi zavodi. Razvojne priložnosti vidijo v krepitvi **programskega sodelovanja z javnimi zavodi**, urejenem dostopu do **(so)uporabe javne kulturne infrastrukture**, vključno z upravljanjem kulturnih objektov, v izboljšanjem rednem **sporazumevanju z MOM** ter **prenovljenih razpisih** in znatno **povišanih finančnih virih** za dejavnosti NVO in samozaposlenih v kulturi. Po mnenju predstavnikov NVO in samozaposlenih v kulturi se mora mesto odpovedati trenutno prevladujočemu obravnavanju kulture kot instrumenta in sredstva za doseganje gospodarskega razvoja. **Kulturo in umetnost** je treba **razumeti v njihovi lastni vrednosti** in je ne podrejata tržnim načelom vrednotenja.

¹² Za celovito analizo NVO in samozaposlenih v kulturi v Mariboru glej vir: Zavod PIP, 2021.

c) Širša javnost

Širša javnost¹³ prepoznava kulturo kot nepogrešljivo razsežnost mesta in meni, da je kulturi priznan **premajhen pomen**. Navade obiskovanja kulturnih dogodkov so večinoma vezane na izbrano/ciljno obiskovanje, sledita udeleževanje festivalov in spremljanje abonmajev, v veliki večini v družbi prijateljev in družine. Anketiranci redno obiskujejo **knjižnico, gledališče in alternativna prizorišča**, za obiskovanje drugih prizorišč in nakup umetniških produktov pa je značilen *režim* občasnosti. Na vprašanje odprtega tipa, na kateri/kakšen kulturni dogodek bi želeli povabiti prijatelje/sorodnike iz drugega kraja ali iz druge države, ko jih bodo obiskali leta 2026, so številčno močno izstopali odgovori: Festival Lent, festival, koncert na prostem, opera v parku, dogodek na prostem; prav tako številni odgovori so se nanašali na Festival Borštnikovo srečanje, jazz, punk in Pekarno, na gledališče in balet. Iz obsežnih 664 odgovorov so kot ključne vrednotne usmeritve širše javnosti vidneje prepoznani pojmi: **živost mesta, odprtost, raznolikost kulture za vse, priložnost in dostopnost za vse**.

d) Umetniki

Pri reflektiranju mestne kulture je sodelovala slaba četrtnina povabljenih ustvarjalcev, ki v glavnem opozarjajo na dolgoletno zanemarjanje neposrednega sofinanciranja ustvarjalnosti NVO in samozaposlenih v kulturi, kar ogroža javni interes na posameznih področjih kulture. Po njihovem mnenju je glavna pozornost usmerjena v JZ, pa še ti so za bolj ambiciozen programski razvoj (iz javnih sredstev) prešibko sofinancirani. V odgovorih se je izrazito izrisovala **ustavna pravica do svobode umetnosti**: umetniške stvaritve so samozadostne in jim ni treba služiti nobeni neduhovni aplikativnosti (npr. prodajljivosti).¹⁴ Razvojni potencial ustvarjalke in ustvarjalci vidijo v **strateški drznosti** in v ciljih, kot so: nova vidnost (zato okrepljena promocija) v stvarnem in digitalnem okolju, višji status umetnosti med meščani in odločevalci, razvoj občinstva in podpiranje mednarodnih uspehov. Večina sodelujočih opozarja, da je v mestu široko sprejeta popularna kultura, kar pojasnjujejo z nerazumevanjem svetovljanskih vizij, okolje pa zato zlagoma izgublja najbolj nadarjene mlade na začetku kariere.

¹³ Odgovori anketirancev ter kvantitativna in kvalitativna obdelava podatkov iz 664 pridobljenih odgovorov se nahaja v *Arhivu LPK*, katerega skrbnik je UKM MOM.

¹⁴ Prim. *Ustava RS*. 59. člen (svoboda znanosti in umetnosti): »Zagotovljena je svoboda znanstvenega in umetniškega izražanja.« Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1#> (na dan 20. 3. 2022).

e) Producenti, novinarji in poznavalci

Sodelovala je dobra tretjina povabljenih strokovnjakov, ki se pretežno strinjajo, da je temeljna nevarnost za kulturo v mestu njena **finančna podhranjenost**, priložnost pa **v novem sistemu javne podpore, ambicioznem prijavljanju na razpise in strukturiranju virov z uspešnim črpanjem sredstev EU**. Kakovosten kader po njihovem mnenju zapušča področje in regijo, narava kulture pa je *zvečine mainstreamovska*. Zaznavajo znaten **upad občinstva** na umetniških dogodkih. V mestu je največ posluha za popularno dogajanje, primanjkuje kritiške refleksije, pogrešajo (v preteklosti že načrtovano) umetniško akademijo. Kot ključno v kulturnem središču regije navajajo podporo **urbani kulturi**, ki naj temelji na programski pretočnosti med stabilnimi JZ in drznimi NVO. Želeli bi si sistemsko podporo razvoja **filmskih in literarnih vsebin**, več dejavnosti **KUV**, ustrezno infrastrukturo za **velike glasbene dogodke** in za obiskovalce dostopnejšo **razporejenost kulturnih dogodkov** skozi vse leto. V odgovorih se je izrisalo široko strinjanje o nuji **spremljanja in vrednotenja** uresničevanja te strategije.

f) Strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju

V pripravo se je preko vprašalnikov vključila slaba četrtnina nagovorjenih v srednjih šolah ter na javnih in zasebnih fakultetah in akademijah. Večina vprašanih umetnost vključuje v pedagoško delo – nekateri s spodbujanjem obiskovanja dogodkov, tudi s spremljanjem v obliki razmislekov in kritičnih presoj, drugi stvaritve postavljajo kot **referenčne točke** obravnave učne/študijske snovi, vse po presoji uporabljivosti na učnem/študijskem področju. Zaznavajo pomanjkanje interdisciplinarne povezanosti umetnikov z znanstveniki in družbenimi aktivisti, umetnost se jim zdi preveč zaprta v notranje prostore (spodbujajo več umetnosti v javnem prostoru za zagotavljanje najširše dostopnosti), kultura se jim zdi premalo prepoznana, ustvarjalni pristopi pa preveč klasični. Nekateri omenjajo potrebo po vzpostavljanju klubskih prostorov za alternativno (glasbeno) ustvarjanje mladih. Mnogo vključenih se je osredotočilo na velik pomen KUV v okviru dejavnosti razvoja mladih občinstev. Posamezni še opozarjajo na (počasi rastoč) manko strokovne analize, kritike in refleksije v akademskem prostoru. Največji potencial razvoja vidijo v smiselnem **povezovanju raziskovalnih, pedagoških in umetniških praks**.

g) Ljubiteljska kultura

Osrednja organizacija, ki obravnava področje ljubiteljske kulture, je Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Območna izpostava JSKD Maribor deluje na območju petih občin, organizira **kulturno zagovorništvo** od lokalne do mednarodne ravni, se neposredno vključuje v posamezne programe v mestu, prireja mednarodno zborovsko tekmovanje in izvaja letni javni razpis za sofinanciranje programov kulturnih

društev s sedežem v MOM. Območna pisarna je v Karanteni, kjer so umeščeni vadbeni in izobraževalni prostori, namenjeni ljubiteljskim (in strokovnim) društvom. Ljubiteljska društva se prostovoljno združujejo v regionalni Zvezi kulturnih društev Maribor, ki je del krovne Zveze kulturnih društev Slovenije. Včlanjenih je 61 društev s 25 zbori, 7 folklorami, 14 orkestri, 4 ljudski godci in pevci, 3 tamburaši, 15 gledališči, 10 literarnimi, 5 fotografskimi in filmskimi, 2 lutkovnima, 3 plesnimi in 7 likovnimi dejavnostmi, v katerih deluje okoli 11.500 posameznikov. Po starosti prevladuje starejša populacija od 50 do 80 let, mlade do 26 let pa vključuje 13 društev. V zadnjem obdobju se društva soočajo z največjim **upadom članov** in s **primanjkljajem podmladka** (v starosti med 25 in 45 let) kadarkoli doslej. Pogoji delovanja se ne spreminjajo bistveno: ljubiteljska dejavnost v vseh mestnih predelih pogreša predvsem **prostore**, kjer se skupine lahko srečujejo, vadijo, nastopajo, organizirajo javne dogodke in shranjujejo opremo, vse to ob **stabilnem financiranju** in **okrepljeni promociji**.

h) Mestne četrti in krajevne skupnosti

V mariborskih MČ in KS delujejo številna društva in skupine na področju ljubiteljske kulture, večinoma lokalnega značaja, ponekod povezana s turističnimi društvi. Društva in iniciative so zelo raznoliki – od likovnih in dramskih krožkov, pevskih zborov preko zeliščarskih in ročnodelskih sekcij ter jezikovnih in telovadnih krožkov do medgeneracijskih centrov. Obstajajo pa večje razlike med MČ in KS glede praktične podpore razvoja kulturnih dejavnosti – primerni prostori in oprema so v samo dobri četrtini MČ in KS. Glede na stanje in potenciale kulturnega dogajanja v MČ in KS se kot ključni cilj zastavlja **sorazmeren kulturni razvoj**, in sicer skozi **decentralizacijo kulturnega dogajanja** vse do obrobij mesta, tudi v širitvi z levega na desni breg, in sicer: z vključevanjem kulturnega dogajanja v MČ in KS v **turistično ponudbo**; s **pršenjem izvedbe festivalov** v različne MČ in KS; z **razporeditvijo izvajanja** kulturnih programov in programov socialno-kulturnega vključevanja v več MČ in KS; z **gradnjo večnamenskih prostorov** oziroma **skupnostnih centrov** (vsaj) tistih MČ in KS z višjim številom in visoko gostoto prebivalcev; z obuditvijo projekta *Forma viva* in razširitvijo/nadgradnjo koncepta z otroško *formo vivo*; z oživitvijo delovanja četrtnih svetov ter izboljšanjem sporazumevanja in povezovanja z drugimi deležniki na področju kulture in razvoja v mestu, še posebej z upravo in vodstvom MOM.

i) Mednarodna skupnost

Od povabljenih društev in posameznikov se jih je odzvala slaba petina. Ti ugotavljajo, da je mesto z multietničnimi koreninami ohranilo kulturno odprtost v mednarodnost, vendar je refleksija te razsežnosti šibka, obisk dogodkov pa skromen.¹⁵ Ocenjujejo, da so člani mednarodne skupnosti sorazmerno zaprta

¹⁵ Obisk koncertov in nastopov komornega zbora Hugo Wolf dokazuje, da se da z ustvarjalnostjo pridobiti občinstvo, radovedno za delovanje etnične skupnosti.

družbena skupina, nizka odzivnost na povabilo k sodelovanju pri pripravi te strategije pa to morda potrjuje. Zdi se sicer, da je priložnosti, ki temeljijo na **mestni večjezični** in **večkulturni naravi**, veliko. Ta del bogate kulturne zgodovine naj se vgradi v sedanji trenutek kulturnega izraza v regiji kot temelj sodobne družbe in posameznika. Osnovno poznavanje tujih jezikov mednarodne skupnosti krepi dialog, širi obzorja. Etnična društva so lahko most, v njih nastajajo **iniciative**. Želijo si pozornejšo obravnavo, njihovi **mednarodni programi** pa naj bodo v MOM ustrezneje evidentirani.

Opomba k IV.2

Preglednica prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT), odkritih v prispevkih gornjih deležnikov, je priloga (**Priloga 3**) tega dokumenta.

III.3 Stanje in priložnosti na področjih kulture in umetnosti

a) Uprizoritvene umetnosti

Uprizoritvene umetnosti sodijo med bolj razvita področja mariborske kulture; v mestu deluje največji slovenski kulturni javni zavod, SNG Maribor s tremi umetniškimi enotami in osrednjim slovenskih gledališkim Festivalom Borštnikovo srečanje, od preselitve v prenovljene prostore Minoritskega samostana je zanimivo središče gledališke ustvarjalnosti je tudi javni zavod Lutkovno gledališče Maribor, pomemben delež k programski ponudbi pa prispevajo tudi neodvisni producenti (KUD Moment, Nagib, Pekarna Magdalenske mreže, Kolektiv ZIZ, KUD Transformator, MOJa KreacijA idr.). Področje poleg redne uprizoritvene produkcije vključuje festivale, rezidence, refleksijo, kulturno-umetnostno vzgojo in mladinsko ustvarjalnost, raziskovanje in področno strokovno založništvo. Samozaposleni ustvarjalci na področju uprizoritvenih umetnosti, posebno sodobnih uprizoritvenih praks, pa v glavnem delujejo zunaj mesta. Izzivi na tem področju so povezani s širitvijo postprodukcije, s krepitvijo mednarodne prepoznavnosti, z razvojem novih občinstev, z višjo stopnjo povezanosti med javnimi zavodi in nevladnimi producenti, pa tudi med nevladnimi producenti, ter z usklajenim časovnim in prostorskim načrtovanjem programov. Opozoriti je treba na slab položaj nekaterih umetniških in ustvarjalnih praks, zlasti na področju sodobnega plesa, ki deluje v skromnih produkcijskih razmerah, kar otežuje kakovosten razvoj in delovanje (spodbuja odhajanje), povsem so zamrle tudi težnje za zagotavljanje ustreznih prostorskih pogojev profesionalne produkcije.

b) Vizualne umetnosti

Vizualne umetnosti poleg likovnega vključujejo tudi oblike vizualnega ustvarjanja, kot so instalacije, performans, umetnost v javnem prostoru, ter medijsko umetnost, npr. multimedijska in intermedijska dela, spletna umetnost, in ustvarjanje v navezavi na znanost, tehnologijo in ekologijo.¹⁶ Področje vizualnih umetnosti se javnosti predstavlja v okviru razstavišč javnih zavodov – UGM (in UGM Studio), PoMuM (in Muzej najstarejše trte), MNO (in Fotografski muzej), Sinagoga in MKC Maribor (Galerija Media Nox), – ter v več kot dvajsetih galerijah, med njimi so KiBela, artKIT, Kibla Portal, Obrat, GT22, Hladilnica, galerija DLUM, Fotogalerija Stolp, Umetniški kabinet Primoža Premzla, Ljubiteljski Karlinia in RRRudolf idr. Ustvarjanje na področju vizualnih umetnosti, še posebej likovno, je številčno skromno glede na velikost mesta; iz javnih virov je ustvarjanje deloma podprto z ateljeji in rezidenčnimi prostori, primanjkuje pa štipendij za študij, ustvarjanje in mobilnost. Prešibko je povezovanje ključnih mestnih akterjev tako na regijski osi vzhodne kohezije (EPK 2012 Maribor-Murska Sobota-Velenje-Slovenj Gradec-Novo Mesto-Ptuj) kot na mednarodni osi Gradec-Maribor-Zagreb.

¹⁶ Nekatera teh podpodročij (medijske umetnosti, performans in umetnost v javnem prostoru) so posebej predstavljena v nadaljevanju poglavja IV.

Na področju je prepoznan velik potencial, med drugim: v *umetniški transversali* od Židovskega trga preko Glavnega trga (že povezana Kulturna četrt Židovska) in Koroške ulice do *stare UGM* in kulturne četrti Minoriti na Lentu; v priložnosti premisleka in posodobitev, ki jih prinaša *nova UGM*; v izmenjujočih triennialnih projektih EKO, KIBLIX in Forma viva; v vzpostavitvi Slovenskega fotografskega muzeja kot nadgradnje obstoječega fotografskega muzeja; v realizaciji umetniške akademije v sklopu UM.

c) Glasbene umetnosti

Glasbene umetnosti predstavljajo najbolj razširjeno in razvejano ustvarjalno področje v MOM. Mesto je že zgodovinsko predstavljalo pomembno glasbeno središče in v njem še danes delujejo številni odlični ustvarjalci, poustvarjalci in producenti raznolike glasbe, od klasične in etno glasbe do zborovskega petja, glasbeno-scenskih predstav ter sodobnejših zvrsti, med njimi močno prisotne elektronike.¹⁷ Kakovost, dostopnost in količina ponudbe deloma celo presega povprečje v drugih po velikosti primerljivih evropskih mestih. Kakovostno delujejo javni zavodi (s cikli klasične in jazzovske glasbe, z opernim programom, mednarodnim tekmovanjem, vrhunskimi profesionalnimi in mladinskimi glasbenimi festivali idr.) ter vrsta zelo uspešnih društev, zasebnih zavodov, skupin in posameznikov; zelo pomembna je visoka raven izobraževanja (Glasbena pedagogika PF UM, Konservatorij za glasbo in balet Maribor, Glasbena in baletna šola Antona Martina Slomška, druge zasebne glasbene šole), tudi v soseščini (npr. študij glasbene umetnosti v Gradcu). Posebnost mesta je razmah kakovostne elektronske glasbene scene, obisk dogodkov se je v zadnjih sedmih letih podeseteril in pridobil opazno mednarodno dimenzijo. Kakih deset producentov izpostavlja podobne potrebe: ustrezno infrastrukturo za izvedbo dogodkov, snemalni/produksijski studio, promocijo in dejavnosti razvoja občinstev, ki bi pripomogle k popularizaciji zvrsti v širši javnosti.¹⁸ Področje glasbenih umetnosti je bistvenega pomena pri uresničevanju kulturnega razvojnega zasuk Maribora k identiteti inovativnega, odprtega in na znanju temelječega mesta, privlačnega za mlade ustvarjalne ljudi, utrjuje lahko povezovalno vlogo Maribora v regiji in njegovo prepoznavnost v mednarodnem kulturnem prostoru.

d.) Intermedijske umetnosti

Intermedijske umetnosti predstavljajo široko polje za eksperimentiranje, inoviranje in vključevanje rešitev na področjih, pomembnih za Maribor, recimo interpretacije kulturne dediščine, strategij turizma, gospodarskih inovacij, krepitve podjetništva, razvoja kreativnih dejavnosti. Z mrežnimi projekti (RUK, konS – v izteku) in organizacijami, kot so UGM, MKC, KID KIBLA, skupnost GT22 idr., s prodornimi ustvarjalci in

¹⁷ Elektronska glasba je del *mainstreamovske* glasbene kulture. Sem sodi tudi elektronska plesna glasba (EPG), ki je glasba mladih (*Electronic dance music generation*, kratko *EDM generation*), v Mariboru tradicionalno predvsem *techno*, *house*, *trance* zvrsti, v trendu je *drum 'n' bass* (tudi *jungle*).

¹⁸ Okvirna starost obiskovalcev dogodkov je med 18 in 35 let.

sodobnimi umetniškimi praksami so intermedijske umetnosti našle mesto tudi v osrednjih mestnih institucijah. Najpogosteje se manifestirajo v obliki performansov, instalacij, spletnih ali (post)internetnih umetnosti, v oblikah virtualne oz. mešane resničnosti, robotske in kibernetске umetnosti, digitalnega arhiviranja, biotehnoške in raziskovalne medijske umetnosti, digitalnih skupnosti, sodelovanj, hekivizma. Število ustvarjalcev v MOM je sicer nižje kot v osrednji Sloveniji, vendar izrazito večje kot v drugih regijah. Izražajo potrebo po lokacijah za predstavljanje, arhiviranje in hranjenje del intermedijskih praks, željo po nadgradnji in obogatitvi obstoječih programskih platform, tudi z namenom širjenja vpliva in utrjevanja festivalov MFRU in KIBLIX v mednarodnem prostoru. Za razvitost in programsko raznolikost je ključno število intermedijskih ustvarjalcev in producentov, ki izvajajo kakovostna dela in imajo svoj domicil ali prostor delovanja v regiji. Področje potrebuje širšo teoretično refleksijo in umeščanje, kritiško razmišljanje in publiciranje, za širše razumevanje pa sta ključna razvijanje občinstva in poudarjena promocija intermedijskih vsebin v celotnem kulturno-umetniškem okolju.

e) Knjiga in knjižnična dejavnost

Knjiga in bralna kultura

Javni interes na področju literature, knjige in bralne kulture uresničujejo gospodarske družbe, zasebni zavodi, društva in redki samozaposleni v kulturi, deloma tudi javni zavodi (npr. MKC z Dnevi knjige, Center za spodbujanje bralne pismenosti v MK). Težišče predstavlja založniška dejavnost splošnih, leposlovnih, akademskih in domoznanskih založb, ki prevzemajo tudi prodajo. Od leta 2008 se je promet prepolovil in založbe se prilagajajo družbeno-ekonomskim spremembam. Obilo priložnosti je v povezani promociji, npr. vzpostavitev skupnih prodajnih mest in enotno nastopanje na dogodkih (sejmi, festivali, usposabljanja ipd.). Podpreti je treba sistematičen razvoj, temelječ na dediščinskem izročilu, ter okrepiti promocijo in refleksijo umetniške domače (avtorske) in prevodne literature za odrasle in mlade ter bralne kulture, oblikovati načrt za sodobno literarno hišo z lokalno, regijsko, narodno in mednarodno usmeritvijo. Za umetniški razvoj so pomembne štipendije in rezidence, za krepitev dostopnosti pa literarni dogodki (npr. literarne poti). Slediti je treba razvojnim poudarkom digitalnega prehoda, krepiti produkcijo e-knjig, zvočnih knjig, ilustracij in z bralno kulturo povezanih AV vsebin ter se vključevati v nacionalne in mednarodne mreže. Prenova projektnih in programskih razpisov v MOM naj upošteva bralno kulturo, literarne prireditve, medpodročno ustvarjalno povezovanje, raziskovanje in refleksijo.

Dejavnost knjižnic

Ob tehnološkem razvoju široko razpredena knjižnična javna služba s svojimi poslanstvi doživlja preobrazbo in vse bolj postaja kulturno-izobraževalna platforma vključujoče in trajnostno naravnane družbe. Z izgradnjo centra Rotovž, novega domovanja osrednje enote Mariborske knjižnice (MK), bo povečevanje obsega nalog

ter širitev/posodobitev aktivnosti in storitev terjalo kadrovske, tehnološke in vsebinske rešitve.¹⁹ Ključen je tudi razvoj ustreznega upravljaljskega modela Rotovža, da se potenciali sobivanja treh področno različnih entitet (knjižnica, galerija in mestni kino) v največji meri razvijejo.

Mreža enot MK v MOM in okoliških občinah predstavlja hrbtnico kulturne infrastrukture izven mestnega središča, zato je umeščanje, razvoj in profiliranje enot ter povezovanje z okolico pomemben cilj. Ob pospešeni digitalizaciji gradiva in storitev imajo knjižnice pomembno vlogo pri zagotavljanju razvoja posameznika in skupnosti preko dostopa do znanja in informacij, ustreznega dotoka knjižničnega gradiva ter vzpodbujanja bralne kulture in pismenosti. Skozi domoznansko dejavnost knjižnice pomembno prispevajo k samozavedanju in oživljanju mesta z okolico in k medgeneracijski koheziji, zato naj v skladu z medsebojnim dogovorom Enota za domoznanstvo Univerzitetne knjižnice Maribor (UKM) skupaj z MK raziskuje, digitalizira, razvija ter v digitalni sferi in *in situ* promovira domoznanske vsebine, vključno z njihovo integracijo v kulturnoturistično ponudbo mesta. Nacionalno pomembni sta hramba in digitalizacija *slovenike*, kjer ima UKM vlogo ene od dveh depozitarnih knjižnic. Vsehrzavna je razvojna vloga IZUM-a kot središča za razvoj in vzdrževanje knjižničnega informacijskega sistema COBISS.

f) Film in AV vsebine

Avdio-vizualna dela sodijo med najbolj razširjene kulturno-umetniške vsebine. Področje vključuje avtorsko produkcijo in koprodukcijo, komercialno produkcijo, distribucijo ter izobraževanje in mreženje. Ob rasti interesa za AV ustvarjanje – vzpostavljen študijski program na UM – se povečujejo tudi potrebe po rednem predvajanju nekomercialnih AV vsebin. Hkrati se AV področje kljub osnovni umetniški intenci uveljavlja kot hitro rastoča kreativna industrija. V Mariboru je podpopovprečno razvito, a se razmere izboljšujejo. Za skrb in razvoj filmske kulture pretežno skrbijo NVO, ki so s povezovanjem (npr. konzorcij Film in Maribor) in podporo MOM omogočili realizacijo zahtevnejših projektov in programov. Nadgradnjo in razvoj kontinuiranega in kakovostnega programskega dela omogoča pridobitev DCP projektorja s ciljem vzpostavitve rednega programa mestnega kina in njegove trajne umestitve.²⁰ Dodatni razvoj področja napoveduje ureditev mestnega kina z ustreznim upravljaljskim modelom v nastajajočem centru Rotovž. MOM ustvarjanje AV vsebin podpira preko razpisov. Osredotočeno je na animirano produkcijo ter na kratke in dokumentarne forme, kar odslikavajo mestni filmski festivali. Okrepiti je treba podporo vzpostavljenim produkcijskim usmeritvam ter dodatno podpreti razvoj in prepoznavnost festivalov. Zaradi primernih lokacij

¹⁹ Viri: Zakon o knjižničarstvu (Zknj-1); Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030; Agenda za trajnostni razvoj 2030; European library agenda for the post-Covid age.

²⁰ Omenjeni program in letni kino trenutno domujeta v Minoritih.

se v luči multiplikativnih učinkov AV industrije²¹ kot priložnost kaže tudi vzpostavitev Maribora in regije kot snemalne lokacije.

g) Mediji

Za razvoj kulture in senzibiliziranje javnosti odigrajo mediji pomembno vlogo z vsebinami namenjenimi kulturi. MO Maribor preko razpisov za kulturne programe in projekte spodbuja in podpira produkcijo medijskih vsebin namenjenih refleksiji in promociji kulture tistim medijem, ki so upravičeni do sodelovanja na javnih razpisih. Zagotavljala se bo podpora samoniklim spletnim platformam posameznikov in skupin, ki tekoče komentirajo kulturno dogajanje.

h) Refleksija in kritika

Mesto ima v *Dialogih* močno družbeno-refleksivno kulturološko revijo s sedmimi zvezki na leto, ki v razpravah, esejih, pogovorih, analizah, kritikah in recenzijah reflektira družbene pojave, humanistiko in umetnost. Najštevilčnejše so kritike filmov, pa tudi teorije in uprizoritvenih umetnosti, podobno velja za dnevnik *Večer*. Deficitarne ostajajo likovna, intermedijska, plesna, performativna in oblikovalska kritika, tudi arhitekturne, glasbene in literarne je malo, manko v mestu je avtohtona kritiška predanost, kot da okolje zadnjih dvajset let k temu ne vabi.²² Premostitev bi lahko pomenila (prehodna) navezava na nacionalne področne kritiške platforme, možna je tudi vzpostavitev rubrike umetnostne kritike in refleksije na nadgrajenem mestnem kulturnem portalu. Več priložnosti je še v posebnih spodbudah vseh segmentov KUV ter v izobraževalnih programih v sodelovanju z UM.

i) Kulturna dediščina

Osrednja naloga varstva, raziskovanja, predstavljanja in posredovanja znanja o kulturni dediščini sloni na pristojnih javnih ustanovah. V mestu mdr. delujejo Muzej narodne osvoboditve Maribor, Pokrajinski muzej Maribor, Umetnostna galerija Maribor, Center judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor, Območna enota Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Pokrajinski arhiv Maribor, knjižnici z delom dejavnosti in raziskovalna postaja ZRC SAZU. Po obsegu in načinu delovanja se sicer razlikujejo, a so ustanove vpete v upravljanje dediščine celotnega zgornjega Podravja. Aktivnosti na področju zaokrožujejo društva, neodvisni kulturni producenti, ponudniki specializiranih in podpornih storitev.

²¹ AIPA. (2020). *Gospodarski pomen avdiovizualne industrije v Sloveniji*. Multiplikativni učinek industrije je 1,8 (na 10 neposredno zaposlenih v AV industriji je dodatno še 8 zaposlenih v gospodarstvu). Delež bruto dodane vrednosti, ki jo prek plačanih fiskalnih prispevkov AV industrija prispeva v državni proračun, znaša skoraj 40 %.

²² Vidali, P. *Poslovil se je dolgoletni Večerov gledališki kritik Lojze Smasek*. Dostopno na: <https://www.vecer.com/kultura/poslovil-se-je-dolgoletni-vecerov-gledaliski-kritik-lojze-smasek-6689433>.

Kot bistvena razvojna usmeritev se kaže potreba po prenovi dojemanja kulturne dediščine,²³ zlasti v smislu raznovrstnosti dediščine in prepoznavanja njene razvojne podpore. Z novimi znanji in pristopi, z investiranjem v razvoj digitalnih orodij, s sodobno ustvarjalnostjo ter z uporabo dediščine kot navdiha umetniškega ustvarjanja je dediščina lahko močan dejavnik razvoja kulture, turizma, KKS in drugih področij delovanja. Identifikacijo in nadgradnjo nosilnih zgodb ter razvoja prepoznavne dediščinske mestne identitete je treba uskladiti z načrti revitalizacije kulturne dediščine in investicij v kulturno infrastrukturo. Pomembno je vzpostaviti ravnotežje in sinergije med dediščino, kulturnim/umetniškim ustvarjanjem in turističnim razvojem, pri čemer je ključno povezovanje akterjev s skupnimi cilji. Ob dosledni podpori nosilcem in povezovanju žive dediščine v mestu se kot zanimiva razvojna usmeritev izkazuje navezava na regionalno (in čezmejno) programsko ponudbo, zlasti kulturnih poti.

j) Arhitektura in oblikovanje

Arhitektura

Področje arhitekturne dejavnosti je v Mariboru sistemsko dobro razvito, predvsem zaradi Oddelka za arhitekturo na Fakulteti za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo (FGPIA) UM, ki upravlja s Hišo arhitekture in z Inštitutom. Povezane strokovne organizacije zagotavljajo razvoj in uveljavljanje trendov na področju sodobne arhitekturne stroke: interdisciplinarnost in sodelovanje, okoljski in trajnostni izzivi, vključevanje uporabnikov v urejanje javnih prostorov v mestu ter sledenje mednarodnim strokovnim projektom.²⁴ V mestu deluje nekaj vidnih arhitektov in arhitekturnih birojev, ki soustvarjajo dobro profesionalno razvojno okolje. Pomemben vidik je tudi nenehno odpiranje priložnosti mladim arhitektom v regiji. Ob naštetih je pomembna vloga tudi NVO, ki delujejo na področju urejanja prostora in zagotavljanju vključenosti prebivalcev v soodločanje o prostorih (Društvo arhitektov Maribor, IPOP, Mariborska kolesarska mreža, Društvo Hiša idr... V mestu manjkajo skupnostni kreativni prostori za podporo sodelovanja (razvoj projektov, oživljanje mesta, izobraževanja ipd.) med različnimi kreativnimi skupinami, NVO, strokovnjaki in ustvarjalci. V okviru iskanja rešitev in prizadevanj za čim boljše izkoriščenost JKI, bo MOM preučila možnosti za boljši izkoristek obstoječe infrastrukture tudi v smislu začasne rabe.

²³ Celosten pogled na kulturno dediščino se osredotoča na doseganje vključujoče in trajnostno naravnane družbe, uravnoteženega in pametnega razvoja ter prenosa znanj. Uveljavljata ga *European Cultural Heritage Strategy for the 21st Century* in *Strategija kulturne dediščine 2020–2023*.

²⁴ Omeniti velja *Novi evropski Bauhaus* kot ustvarjalno in interdisciplinarno pobudo. Dostopno na: https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en.

Oblikovanje

V nasprotju z arhitekturno dejavnostjo je oblikovanje v MOM precej manj sistemsko organizirano. Mesto se ponaša z zapuščino industrijske dediščine, iz katere izhajajo tudi izobraževalne institucije, vendar je sistemsko organiziranost področja pomanjkljiva. Izobraževalni programi so namenjeni sodelovanju z gospodarstvom in odražajo svoj tehnični izvor. Oblikovanje ima veliko priložnosti za sodelovanje s podjetji, pri razvoju novih izdelkov in storitev, pri prehodu na krožno proizvodnjo in inovativnosti produktov, pri obravnavi širših družbenih tem, a ta sodelovanja so še vedno zelo redka. Področje oblikovanja je neobhodno povezano z obrtjo, proizvodnjo, prototipiranjem, zato so prostori za delovanje, ateljeji, delavnice in prodajno-promocijski prostori ključni za razvojni pospešek. Sodobni razvojni trendi oblikovanja vključujejo okoljske in trajnostne izzive, nadgrajene koncepte proizvodnje (t. i. industrija 4.0), nove poslovne modele s pomembno vlogo oblikovanja, razvoj okolij z visoko motivirano start-up kulturo in izkoriščanje potenciala storitvenega oblikovanja.

III.4 Prečna področja

a) Festivali

Festivalsko dogajanje bistveno sooblikuje kulturno (in turistično) ponudbo mesta, saj vključuje več vrst festivalov,²⁵ ki nagovarjajo širok nabor raznovrstnega občinstva: sezonsko-obredne (npr. Festival Stare trte), eno-gastronomske (npr. Martinovanje), strokovne, kulturno-umetniške (npr. Festival Borštnikovo srečanje, Festival Maribor, Platforma sodobnega plesa, Bienale lutkovni ustvarjalcev Slovenije, Stop trik; za pretežno mlado in družinsko publiko Poletni lutkovni pristan, Enimation, Art kamp) in druge. Posebnost v mestu je festival širokega spektra – Festival Lent neločljivo kombinira druženje z umetnostjo, zabavo, športom, kulinariko. Festivali se razlikujejo tudi v namenu – nekateri nagovarjajo specializiran segment občinstva, vendar so lahko mednarodno privlačni tako za subkulture kot za strokovnjake (razvojne področne platforme), s čimer enakovredno *večjim festivalom* nosijo ob primarnem zagotavljanju kakovostne kulturne in umetniške vrednosti tudi visok (butični) turistični potencial.

Festivali so časovno razporejeni skozi večino leta, a se sorodne vsebine v maju, juniju in na začetku julija, na koncu avgusta, v septembru in oktobru ter v decembru še zmeraj zgoščajo; januar, februar, marec, začetek aprila ter druga polovica julija in prva polovica avgusta pa so skoraj ali povsem prazni. Uravnotežena časovna razporejenost bi festivalski program lahko optimizirala in ga povezala, izpostavila vsebinske poudarke, hkrati pa omogočila skupno festivalsko promocijo in poenotenje znamčenja. Z enotno blagovno znamko bi mesto v sodelovanju z Zavodom za turizem Maribor lahko učinkovito obudilo, nadgradilo in izrabilo znamko *Evropska prestolnica kulture* pri promociji festivalov doma in v tujini.

b) Kulturno-umetnostna vzgoja in razvoj občinstev

Programi kulturno-umetnostne vzgoje (KUV) v Mariboru so namenjeni otrokom in mladim, redkeje nosijo vseživljenjsko komponento, zasnovani so ciljno, namensko in metodološko različno: profesionalna produkcija za mlade s spremljevalnimi vsebinami; ustvarjalni programi za mlade (in družine); izobraževalni programi za mlade (in družine); usposabljanja za strokovne delavce v VIZ in ustvarjalce. Uravnotežen preplet pri enem producentu ne obstaja, organizacije večinoma snujejo programe, namenjene izobraževanju in promociji s ciljem izgradnje občinstva, malo je participativnih programov na osnovi vključevanja ciljnih skupin, medpodročno partnersko povezovanje ni sistemsko urejeno. Vsebine KUV niso vpete v celoten spekter dejavnosti razvoja občinstev, četudi večina organizacij ugotavlja upad udeležbe mladih (posebej OŠ3, SŠ in študentov) ter starejše populacije. Pomemben generator programov KUV v Mariboru je program ND *Kulturni dnevnik*, ki vključuje učence 3., 4. in 5. razreda OŠ ter pomembno

²⁵ Vključno s prireditvami.

povezuje in spodbuja kulturne organizacije k inovativnemu in celovitemu premišljevanju o programih KUV. Pri izvajanju pedagoških dejavnosti Kulturnega dnevnika je pomemben partner Zavod MARS, ki tudi sicer predstavlja nosilca rednih kakovostnih medpodročnih KUV dejavnosti v nevladnem prostoru, za organizirane skupine in posameznike (družine). Posebno mesto pri popularizaciji in spodbujanju ustvarjalnosti imajo šolski krožki, klubi in laboratoriji, strokovno in promocijsko pa nacionalni projekti, umeščeni v mestu.²⁶

V Mariboru se izvaja formalno izobraževanje za nekatere umetniške, oblikovalske in druge ustvarjalne poklice na srednješolski in univerzitetni ravni, s slabo razvitim štipendiranjem in šibko produkcijsko vključenostjo v širšo mestno kulturno krajino.

c) Ranljive družbene skupine in socialno vključevanje

Ranljive družbene skupine so heterogene, zato mora biti zagotavljanje dostopnosti kulturnega življenja zanje v mestu raznoliko. Nadaljevati je treba s programi finančne dostopnosti (npr. cenovni razredi vstopnic), pospešiti gradnjo dvigal v kulturnih objektih ter uresničiti druge tektonske in tehnološke rešitve za osebe z gibalno ali senzorno oviranostjo. Na novo pa je treba vzpostaviti smernice za vključevanje tistih ranljivih, ki so iz kulturnega življenja izključeni zaradi duševnih bolezni, motenj v duševnem razvoju ali

²⁶ Med njimi: *Kulturni bazar v regiji*. Dostopno na: https://kulturnibazar.si/wp-content/uploads/2021/10/KB_MB_2021_te.pdf in (na dan 7. 4. 2022).

posebnih socialnih okoliščin, recimo za vključene v zaposlitvene centre, zaposlene v invalidskih podjetjih ter bivaajoče v zavodih ali bivanjskih skupnostih, pa tudi za otroke iz socialno šibkih okolij. Rešitev problema dostopnosti do kulture za te ranljive skupine se nanaša na zagotavljanje posrednikov/spremljevalcev ter na prilagajanje oziroma izbiranje primernih kulturnih vsebin. Ob tem pa je o socialnem vključevanju treba nenehno premišljati in na novo oblikovati pogoje za enakovredno vključevanje v kulturno ustvarjanje in uživanje kulturnih dobrin tudi za pripadnike skupin, ki so diskriminirane na podlagi spola, spolne identitete ali usmerjenosti, rase, nacionalnosti, verskih prepričanij itd. Dejavnosti za reševanje specifičnih problemov teh družbenih skupin so umeščene v več ukrepov strategije.

d) Umetnost v javnem prostoru

Maribor se bogati z umetniškimi deli na prostem od druge polovice 17. stoletja, spomenike znanih osebnosti so pričeli postavljati v 19. stoletju, glavčina pa je iz povojnega obdobja. Umetniška dela 20. in 21. stoletja so raznolika in kažejo na pestrost likovnega ustvarjanja, na katerega je pomembno vplival mednarodni kiparski simpozij Forma viva v 60-ih letih 20. stoletja, po katerem je nastala kiparska zbirka (v betonu) na prostem, razpršena po širšem območju mesta. Nekateri javni prostori se uporabljajo kot priložnostna prizorišča s poletnimi odri, festivalske lokacije so pretočne, stopnišča in podhodi so (ne)formalne grafitarske površine.

Sistematičen razvoj umetnosti v javnem prostoru bi pomembno prispeval k živosti okolja in dostopnosti kulture v vseh predelih mesta, participativen finančno in promocijsko podprt pristop lokalnih organizacij, podjetij in prebivalcev pa bi okrepil prenos izkušenj (npr. vzpostavitev legalnih površin za grafitiranje kot že uresničen predlog participativnega proračuna; ustanovitev delovne skupine in priprava celovite strategije ravnanja z grafiti). MOM lahko s smernicami in ukrepi spodbudi JZ, NVO in samozaposlene v kulturi, da del svoje kulturne produkcije preselijo v javne prostore; kultura v javnem prostoru (grafiti, murali, skulpture, koncerti z balkonov, operna noč, ulične galerije, poletni odri, raba parkov idr.) pa naj se upošteva tudi pri prostorskem načrtovanju.

e) Trajnostne in okoljske usmeritve

Prednost naravnega okolja pred dobičkom je nujna potreba mesta, uresničevanje *Zelenega dogovora* pa ena od prednostnih nalog Evropske komisije, z ambicijo, da Evropa do leta 2050 postane prvo podnebno nevtrarno območje na svetu.²⁷ »Šele 2.000 mladih bukev za filtriranje prašnih delcev, ravnovesje vlage in kakovost zraka stori toliko kot ena sama sto let stara bukev.«²⁸ Mestne priložnosti: več krajinskih ureditev,

²⁷ Evropska komisija (2019). *Evropski zeleni dogovor*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl (na dan 25. 3. 2022).

²⁸ Poschman, M. (2021). *Laubwerk. Ein Essay*. Berlin: Verbrecher Verlag, str. 31.

mestnih dreves, nega vrtno kulture, povezovanje umetnosti z ukrepi (zelene strehe in fasade, umetni urbani potočki, okrasne in užitne rastline), še več sodelovanja pri okoljski,²⁹ *land art* umetnosti ipd. Trajnostni izziv pa je tudi uspešna hramba premične dediščine. Triennale *Ekologija in umetnost (EKO)*, ki poteka od l. 1980, in prva slovenska *zero waste* prireditve (2018, KUD Coda) sta dobra osnova. MOM bo spodbujala javne zavode in NVO, da v svoje sofinancirane programe vključujejo tudi vsebine, ki preko umetnosti naslavljajo ekološke teme in izive.

f) Regijsko in mednarodno sodelovanje

Na vseh ravneh mednarodnega in regijskega kulturnega sodelovanja je še veliko možnosti, saj ustvarjanje integrativnih mrež močno spodbuja razvoj in kakovost ustvarjalnosti. Mreža in povezave z mestnimi ustvarjalkami in ustvarjalci po svetu, regijska mreža z Zagrebom, Gradcem, Dunajem, Budimpešto, Trstom in Celovcem, ožja mreža partnerskih mest EPK 2012, mreža mest, ki so/bila/bodo nosilci EPK (npr. Reka, Novi Sad, Nova Gorica), povezave po rekah in drugih geomorfni oblikah, vsebinah, metaforah, ciljih. Priložnost je v obnovi pozornosti na pobratena mesta, sploh Videm, Kraljevo, Szombathely, Greenwich. Z Marburgom na

²⁹ Prim. *Pojmovnik slovenske umetnosti 1945–2005*. Gesla: Land art, Ekologija in umetnost, Vrt in umetnost, Umetnost v javnem prostoru. Dostopno na: <http://www.pojmovnik.si/koncept/landart/> (na dan 25. 3. 2022).

Lani in Sankt Peterburgom je močnejše sodelovanje steklo v preteklih štirih letih (npr. literarni prevodni programi in rezidenca MKC, razstava PoMuM). Z Gradcem (Interreg IIIA) je bila leta 2001 ustanovljena enotna EU regija Gradec-Maribor. Služba za mednarodno sodelovanje in UKM MOM spodbujata stike, dobro učinkujejo tudi kapilarne pobude posameznikov in institucij. Orodje spodbud so razpisi za sodelovanja in rezidence, sofinanciranje evropskih projektov, zgodbe kulturne dediščine, zgodovine in njenih likov (Nikola Tesla, admiral Tegetthoff, Josip Vandot s Kekcem ipd.). Prednost je tudi okolica MOM s podeželskim karakterjem, ki širi spekter možnosti sodelovanja.

g) Digitalna preobrazba

Zaradi omejenosti virov in možnosti je smiselno, da MOM ob zavedanju pomembnosti digitalizacije v smislu poenostavljanja upravnih postopkov, izvajanja programov, sodelovanja med deležniki, informiranja in promocije ter prispevka k varovanju okolja, pristopa k razvoju, nadgradnji obstoječih in uvajanju novih digitalnih rešitev. V okviru teh prizadevanj je že vzpostavljeno digitalno prijavljanje na razpise, digitalni napovednik kulturnih dogodkov in predstavitev kulturnih producentov ter razpoložljivih prostorov javnih zavodov za namene najema. V letu 2022 je Mestna občina Maribor razvila novo spletno stran, ki vsem organizatorjem dogodkov na javnem prostoru omogoča digitalno oddajo vlog. Za prihodnji razvoj na tem področju bo Mestna občina Maribor v sodelovanju s strokovno in drugo javnostjo pripravila razvojni načrt digitalizacije na področju kulture glede na ugotovljene potrebe in priložnosti.

h) Kulturni turizem

Kulturni turizem ima v mestu pomemben položaj, navsezadnje je Maribor nosilec naziva EPK 2012 in blagovno znamko je v turistične namene treba odločneje izpostavljati. Za razumevanje področja in njegov razvoj je ključnega pomena povezovanje in medpodročno sodelovanje kulture in turizma. UKM MOM je bil ob zaključevanju *Strategije trajnostnega razvoja in trženja turistične destinacije Maribor za obdobje 2022–2027*³⁰ povabljen k pregledu in komentiranju vključenosti področja kulture. Dokument vključuje malo ciljev in ukrepov za kulturni turizem (kjer se področji tesneje stikata), vzpostavilo pa se je tekoče sodelovanje med kulturo in turizmom na ravni delovne skupine MOM (skupaj z RRA in ZTM) s ciljem priprave strategije razvoja kulturnega turizma.

Do leta 2027 bo v mestu in okolici glavni fokus trajnostnega razvoja in trženja turistične destinacije na poslovnih, športnih, gastronomskih in kulturnih dogodkih, prireditvah in festivalih. Spodbujajo se tradicionalni dogodki s stalnim in smotrno razporejenim urnikom, saj se tako lažje oblikuje turistične produkte, na področju kulturnega turizma predvsem dogodke (določen, krajši čas) in znamenitosti (redna,

³⁰ MOM v letu 2022 pripravlja *Strategijo trajnostnega razvoja in trženja turistične destinacije Maribor za obdobje 2022–2027*.

stalna ponudba). S trženjsko delitvijo na ti dve skupini je mogoče jasneje predstaviti kulturno ponudbo mesta z okolico, področji pa morata pri vključevanju kulturnih vsebin v turistične produkte sodelovati.³¹

i) Kulturni in kreativni sektor

Kreativni sektor, ki deluje na presečišču kulturne produkcije, kreativnih dejavnosti in podjetništva ter vključuje raznovrstne ustvarjalce, kolektive in podjetja, ima pomembno vlogo povezovalca z gospodarstvom, s turizmom, ključen je pri oživljanju mesta in podjetniške iniciative. V MOM se kreativni sektor sooča z odsotnostjo systemske podpore in ugodnega okolja za delovanje, kar se odraža v nepovezanosti ustvarjalcev in nejasnih razvojnih usmeritvah. Samostojni ustvarjalci in male organizacijske enote raznovrstnih pravno-formalnih oblik so v veliki meri izključeni iz razvojnih razpisov na področjih kulture, podjetništva in gospodarstva, kar je ob nezadostnosti obstoječih kapacitet skupnostnih delovnih prostorov dodatna ovira za razvoj. Ustvarjalci v veliki meri izpostavljajo potrebe po razvojnih sredstvih, prostorskih kapacitetah (produkcijskih prostorih, ateljejih, prodajno-predstavitvenih prostorih idr.), razvojno pomembne so jim tudi promocijske dejavnosti ter sodelovanje znotraj in zunaj sektorja. Manjka jim podjetniških in organizacijskih znanj za vzpostavljanje vzdržnih in dolgoročnih poslovnih modelov. Ustvarjalci si želijo podpore MOM na področjih promocije, povezovanja z drugimi deležniki doma in na mednarodni ravni, izmenjave znanj ter sodelovanja tako z javnim kot zasebnim sektorjem.

V Mariboru je treba vzpostaviti aktivno in systemsko obravnavo KKS, na prvem mestu operativno ekipo (v okviru RRA in MOM) za podporo ustvarjalcev, njihovega povezovanja in sodelovanja. RRA Podravje že izvaja posamezne projekte podpore in načrtuje vzpostavitev novih lokacij (nove prostorske kapacitete javnih podjetij, prostori nekdanje kaznilnice v upravljanju RRA), zato se zdi smiselno, da iz obstoječih nastavkov prevzame tudi systemsko podporo KKS. V nekdanjem industrijskem mestu, kjer je prisotnih veliko produkcijskih in obrtniških znanj, velja omogočiti in spodbuditi tudi oblikovanje kreativnih skupnosti (kot nekdanja Tkalka, Vetrinjski dvor), kjer se snuje novo podjetništvo, vzpostavljajo se nove zaposlitve in sodelovanja z NVO, izobraževalnimi in kulturnimi inštitucijami, stanovskimi organizacijami in gospodarstvom.

³¹ Novejše definicije opredeljujejo kulturni turizem kot turistični produkt, pri katerem je motivacija turista povezana s spoznavanjem nove kulture, z udeležbo na kulturnih dogodkih in obiskom kulturnih znamenitosti z namenom doživljanja edinstvenosti in avtentičnosti kulture destinacije. Evropska potovalna komisija točneje ločuje notranji krog kulturnega turizma, kot je dediščinski turizem, ki se navezuje na dosežke preteklosti, in turizem umetnosti, ki se poleg umetniških presežkov iz različnih obdobj preteklosti navezuje na sodobno kulturno produkcijo, torej na uprizoritvene in vizualne umetnosti, sodobno arhitekturo, literaturo, glasbo ipd., ter zunanji krog (sekundarnih elementov kulturnega turizma), npr. življenjski slog, ki povezuje prepričanja, običaje, kulinariko, folkloro in druge tradicije destinacije, ter kreativne industrije, npr. modo, oblikovanje, film, medije, zabavo. Povzeto po: Michalkó, Ratz (2011). Dostopno na: <https://www.inderscienceonline.com/doi/abs/10.1504/IJSD.2011.041968> (na dan 5. 3. 2022).

j) Nagrade

Tudi nagrade odražajo vpetost dejavnosti v družbeni prostor in javni ugled področja. Delež družbenih nagrad in priznanj je za kulturo in umetnost relativno nizek, se pa v MOM letno podeljujejo ugledne področne nagrade.

Nagrade MOM za umetniške dosežke in dosežke na področju kulture so Glazerjeva nagrada za življenjsko delo, Glazerjeva listina za pomembne ustvarjalne dosežke v krajšem časovnem obdobju in Glazerjevo priznanje za prispevek k razvoju kulturnega življenja. Nagrade, ki imajo tudi finančno vrednost, se svečano podelijo vsako leto predvidoma v drugi polovici meseca marca ob praznovanju obletnice rojstva pesnika Janka Glazerja. MOM naj zagotavlja strokovno zasedbo odbora in komisij.

Družbena priznanja in nagrade podeljuje Mestni svet MOM na predlog Komisije za priznanja in nagrade.

Priznanja in nagrade ter znak mesta Maribor se podeljujejo podjetjem, zavodom in drugim organizacijam, skupnostim, organom, društvom in posameznikom za izjemne zasluge in dejanja posebnega pomena.

Odvisno od doseženih uspehov se podeljujejo nagrade (častni občan, domicil, listina) ter priznanja (zlati grb, srebrni grb in bronasti grb mesta Maribor). Med častnimi občani je slaba četrtnina pomembnih umetnikov in kulturnih ustvarjalcev, med prejemniki listin pa le približno 15 % skupin in posameznikov s področja kulture.

Župan MOM podeljuje še mestni ključ in mestni pečat Maribora – prvega javnim osebam ob obisku Maribora, drugega zaslužnim za sodelovanje ali ob jubilejih in praznikih. Tudi med slednjimi je skromen delež prejemnikov posameznikov in organizacij iz kulture.³²

³² Dostopno na: <https://maribor.si/moje-mesto/mestni-nagrajenci/> (na dan 4. 4. 2022).

III.5 Javna kulturna infrastruktura

a) Prostorji kulture

Z mestnimi nepremičninami, namenjenimi predstavljanju, upravljanju, organiziranju in ustvarjanju kulturno-umetniških programov, upravlja UKM MOM,³³ ki jih na podlagi ZUJIK odda v brezplačno uporabo za ta namen z javnim razpisom kulturnim subjektom s statusom delovanja v javnem interesu (za določen čas) ali jih s pogodbo prenese v upravljanje javnih zavodov.³⁴ Večina javnih kulturnih zavodov uporablja prostore v upravljanju za izvajanje svojih osnovnih dejavnosti.³⁵ V zadnjem času vse več JZ izvaja program razpršeno, na več lokacijah. Izstopa ND, ki upravlja z nepremičninami na šestih naslovih, na dveh od teh zagotavlja pogoje za delovanje NVO, samozaposlenih v kulturi in KKS (Vetrinjski dvor, Karantena). Podobno je široko razporejen (kulturni in mladinski) program MKC, ki v upravni stavbi izvaja tudi tržno dejavnost (Hostel Pekarna). Razpršenost delovanja izkazuje tudi MK, kar delno izhaja iz zahtev knjižnične mreže, ob pripravi tega dokumenta pa osrednje enote (Center, Pionirska knjižnica in Čitalnica) gostujejo v Trgovskem centru City zaradi prenove in gradnje novih prostorov na Rotovškem trgu, kamor se bosta umestila tudi programa

³³ UKM MOM na podlagi *Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti* in istoimenske uredbe odda nepremičnine v uporabo tudi za izvajanje mladinske dejavnosti (konkretno dve enoti). Preglednica enot v evidencah UKM MOM je del *Arhiva LPK*, katerega skrbnik je UKM MOM.

³⁴ 70. člen ZUJIK: Javna kulturna infrastruktura so nepremičnine in oprema v javni lasti, namenjene kulturi, s sklepom pristojnega organa razglašene za javno kulturno infrastrukturo in kot take zaznamovane v zemljiški knjigi. Skladno z 78. členom ZUJIK se lahko določbe o neodplačnem prenosu, upravljanju ali uporabi oziroma oddaji v najem javne kulturne infrastrukture smiselno uporabljajo tudi za drugo stvarno premoženje države oziroma lokalnih skupnosti, ki se uporablja za kulturne namene, čeprav ni razglašeno za javno kulturno infrastrukturo.

³⁵ Dejavnosti JZ opredeljujejo njihovi ustanovni dokumenti.

UGM in mestnega kina. Novo razstavišče v Centru Rotovž – z delovnim naslovom UGM 21 – bo popolnoma spremenil pojavnost in prisotnost sodobne umetnosti in UGM v mestu in širše. S profesionalnimi razstavišči, privlačnimi spremljevalnimi prostori in sodobno tehnično opremo bo UGM prvič v svoji zgodovini delovala kot vrhunski galerijski prostor, pa tudi privlačen prostor druženja in socialnega življenja.

Nova galerija s tremi etažami razstavnih prostorov v skupni površini 800 m² bo nagovarjala raznoliko javnost in predstavljala širok razpon vizualne ustvarjalnosti in kreativnosti. Nova galerija bo prostor za vse. Za nepoznavalce, navdušence in skeptike, ustvarjalce in producente. Novo razstavišče bo postal prostor za atraktivne projekte z mednarodno prepoznavnimi projekti kot dodatno kulturno ponudbo mesta in del turistične strategije. Prostor se bo povezal s številnimi kulturnimi akterji in producenti ter se priključil uspešnim zgodbam, ki v mestu že obstajajo.

Mestni kino bo matični kino za mrežo filmskega programa v Mariboru, okolici in regiji, ki bo ponujal prostor za filmske festivale in ostale dogodke avtorskega tipa. Poslanstvo kina ne bo le v prikazovanju filmov, temveč tudi v izvajanju programov filmske in kulturne vzgoje v sodelovanju s šolami in promocijskih aktivnosti pri razvijanju filmske kulture, izobraževanju gledalcev in spodbujanju kritičnega odnosa do podanih vsebin.

Kompleksen programski, organizacijski in tehnični upravljavski izziv predstavljajo ta nova kulturna središča, začevši z Minoriti, kjer čez deset raznorodnih prizorišč bistveno presega potrebe osnovne dejavnosti LGM, ki upravlja minoritsko četrt in kot koproducent ali soorganizator podpira številne kulturne programe v mestu (npr. filmski program, festivali, glasbeni cikli idr.). Prenovljena infrastruktura mesto učinkovito bogati in povečuje dostopnost kulture, tudi na račun manjših enot zunaj sedeža JZ, npr. Trafika in Fotografski muzej (MNOM) ter Muzej najstarejše trte (PoMuM), zato bi bilo smiselno vzporedno z izgradnjo dosledno podpreti upravljavske premisleke o posameznih *centrih*, da bi tako dosegli optimalno programsko izkoriščenost in uravnoteženo razporeditev upravljavskih nalog.³⁶

Na podlagi izkazanih potreb in pobud po dodatnih prostorih in ateljejih se je Mestna občina Maribor preko sistema javnih razpisov odločila ponuditi več umetniških ateljejev ustvarjalcem na različnih področjih umetniškega ustvarjanja s ciljem le-tem omogočiti brezplačno uporabo ateljejev za izvajanje svoje dejavnosti ter prispevati k bogatitvi kulturne ponudbe v mestu. Tako je MOM umetniške ateljeje oddala v brezplačno uporabo za umetniške dejavnosti na Partizanski cesti 12 na podlagi dveh javnih razpisov, izvedenih v letu 2022 in 2023. Skupno je bilo oddanih 10 ateljejev. NVO in samozaposleni v kulturi v mestu prostore za svoje delovanje na področju kulture zvečine najemajo (npr. skupnost GT22), jih uporabljajo na osnovi razpisov, kot predhodno zapisano, s plačilom realnih nastalih stroškov (ateljeji, galerije) ali pa brezplačno³⁷ (npr. rezidenčni programi v Vetrinjskem dvoru, Karanteni).

³⁶ Tudi s ciljnim vsebinskim vključevanjem NVO. MOL npr. s ciljnim razpisom za petletno obdobje išče programske upravljavce Centra kulture Španski borci, Stare elektrarne, Vodnikove domačije, v MOM do sedaj tako ciljno določene prakse ni bilo.

³⁷ Neprogramske materialne stroške delovanja krije JZ, ki z JKI upravlja, iz proračunskih sredstev za kulturo.

Inovativni, predvsem pa povezovalni pristopi z jasnim ciljem (podpore ustvarjalnosti, programski kakovosti in dostopnosti za javnost) bi lahko pospešili vzpostavitev trajnejših oblik skupnostnega dela, pop-up kanalov, tržnic ter drugih občasnih dogodkov promocijsko-prodajne in neformalno izobraževalne narave, kar bi kazalo upoštevati pri načrtovanju novih investicijskih projektov, tudi z mislijo na KKS. Nenazadnje lahko smiselni povezovalni pristop optimizira vsebinske/programske učinke in racionalizira stroške, npr. ključno zmanjša stroške najemnin za depoje JZ (muzeji, LGM) in podpre njihovo programsko delovanje (npr. ogledni depo industrijske dediščine).

Največ premislekov kulturnih deležnikov se usmerja v prazne prostore v središču (npr. Koroška cesta), ki bi lahko obogatili kulturno turistično ponudbo mesta (npr. rokodelci); opozarjajo na vprašljivo večfunkcionalnost in spodbujajo k jasni opredelitvi namena/vsebine; omenjajo razpršenost v KS in MČ in spodbujajo k izvedbi preglednice prostorov; opozarjajo na problematiko neprofitnih stanovanj za kulturne delavce. V okviru iskanja rešitev in prizadevanj za čim boljše izkoriščenost JKI, bo MOM preučila možnosti, za boljši izkoristek obstoječe infrastrukture tudi v smislučasne rabe.

b) Investicije

V zadnjih letih se investicijsko vzdrževanje usmerja³⁸ v odpravljanje ogrožajočih težav, kot so vlaga v zgodovinskih stavbah, zamakanje streh, krušenje sten in stropov ipd. V teku so interventni projekti vzdrževanja, predvsem pri Mariborskem gradu investicijsko vzdrževanje ne dohaja potreb – nujna je izvedba tretje faze prenove objekta. V letu 2022 je MOM uredila del prostorov v UGM.

Redno se izvajajo najnujnejša vzdrževalna dela na javnih spomenikih in obeležjih. Občasno se naloge odzivajo na pobude meščanov (recimo zaraščeni spomeniki, zbledele označevalne table, zanemarjena obeležja), izglasovani inovativni predlogi za izboljšanje mesta pa se udejanjajo tudi s podporo participativnega proračuna (npr. poligon za grafite, pripovedovalne table, živa knjiga, informativno-izobraževalna točka na Piramidi idr.).

³⁸ V letu 2021 je bilo uresničenih 8 % evidentiranih potreb investicijskega vzdrževanja.

MOM zagotavlja ali izvaja nakup opreme za izvajanje javne službe – včasih kot zakonsko obveznost (npr. bibliobus), drugič zaradi potrebe po zagotavljanju ključnih načel, npr. dostopnosti (dvigalo v stavbi ND), ali pa s strateško nalogo programskega razvoja na deficitarnem področju (npr. prenosni DCP kinoprojektor). Večja investicijska vlaganja³⁹ so bila v obdobju zadnjih desetih let (s podporo sofinanciranja EU) zgoščena na Lentu, kjer se je v 2022 zaključila revitalizacija Vojašniškega trga z okolico, kar se izraža v vzpostavitvi celovitega kulturnega središča z desetimi raznorodnimi prizorišči (kulturna četrt Minoriti), na severnem robu ga zaokrožuje Muzej najstarejše trte (ki se vsebinsko povezuje z mestno znamenitostjo). V teku je velika investicija v mestno JKI – izgradnja centra Rotovž, usmerjenega v promocijo knjige, izobraževanja, kulture in digitalizacije, kjer se bodo umestili MK, velik del programa UGM in dolgo pričakovani mestni kino, katerega del programa bo namenjen tudi zahtevnejši publiki Art kino. Glede na nakup zemljišč (in objektov) nekdanje MTT v Melju pa bi se bilo smiselno čim prej lotiti participativnega načrtovanja razvoja tega predela, katerega del bo v prihodnosti namenjen tudi programom na (najširšem) področju kulture.

c) Avtonomne kulturne cone

Maribor ima samo eno avtonomno cono, kakršne so značilne za urbana središča po vsem svetu, in sicer Kulturni center Pekarna, odprt kulturni prostor, namenjen interakciji med neodvisno kulturo, umetnostjo, mladinskimi dejavnostmi in kritično presojo političnih in socialno-družbenih dimenzij. KC Pekarna je hkrati

³⁹ Pregled investicijskih projektov je v [Prilogi 4](#).

mladinski in družbeno kulturni center, ki omogoča refleksijo, pospeševanje procesov emancipacije, samopomoči, družbene angažiranosti in neodvisnosti ter spodbuja procese ustvarjanja skupnostnih kulturnih aktivnosti in vsebin, samoupravljanja, samoorganizacije in avtonomije. Je tudi izhodišče široko razvitega gibanja prostovoljstva, ki v Mariboru predstavlja ključno podporo izvajanju kulturnih programov.

Kontroverzne razprave o tem, kako prenoviti in upravljati KC Pekarna se vlečejo že skozi dve desetletji. Za obnovo KC Pekarna je bila v preteklem desetletju pripravljena projektna dokumentacija, pridobljeni so bili EU viri, v NPK 2014–2017 so bili za obnovo zagotovljeni tudi nacionalni viri, vendar je MOM na pobudo uporabnikov od projektov odstopila ter se odločila za večletni načrt sistematične prenove objektov v okviru vsakoletnih investicijsko vzdrževalnih del. Proces postopne prenove je MOM prekinila leta 2018. Na območju KC Pekarna se ne načrtujejo spremembe, saj glede na trenutno situacijo prenova ne bo mogoča. Bo pa v tem času priložnost za k dogovornim rešitvam usmerjen dialog najširšega kroga deležnikov. MOM bo podpirala kvalitetne programe, ki jih izvajajo organizacije, ki delujejo na območju KC Pekarna.

IV. STRATEGIJA

IV.1 Vizija

Vizija Mestne občine Maribor je postati kulturno središče regije in biti mesto, prepoznavno po svoji bogati kulturni dediščini in kakovostni umetniški ustvarjalnosti ter raznoliki kulturni ponudbi. Mesto, ki bo domačim in gostujočim umetnikom in umetnicam omogočalo razvoj in svobodno umetniško ustvarjanje, javnim in zasebnim kulturnim producentom pa dobre pogoje za delovanje in produkcijo, katerih del je tudi sodobna kulturna infrastruktura. Kultura bo zaznamovala življenje in razvoj mesta, v katerem bo tesno povezana s prebivalci in prebivalkami in mestom kot celoto. Vizijo bomo uresničevali z vključenostjo vseh deležnikov.

IV.2 Strateški cilji

Strateški cilj 1

Raznolika in **bogata kulturna ustvarjalnost** sooblikuje podobo Maribora, **bogati in osmišlja** življenje prebivalcev ter krepi **privlačnost** mesta za obiskovalce.

Strateški cilj 2

Področje kulture deluje **povezano**, v urejenem **sistemskem okolju** z ustreznimi **spodbudami** in **podporo** MOM.

Strateški cilj 3

Kultura je prepoznavna in uveljavljena kot pomemben **razvojni dejavnik** mesta in regije, **navdihuje** in **povezuje** mestne potenciale, **vključena** je v druge področne strategije in politike.

IV.3 Specifični/operativni cilji

1 KULTURA KOT TEMELJNA VREDNOTA IN DRUŽBENO TRANSFORMATIVNA SILA.

Integrirati kulturo kot vrednoto v razvojne politike mesta in jo obravnavati kot izhodišče razvojnih sprememb, temeljni element identitete mesta ter široko družbeno povezovalno, vključevalno in raziskovalno platformo, ob tem pa uveljaviti njene pozitivne vidike, ustvarjalnost, inovativnost, vpliv na zdravje in dobro počutje, družbeno kritičnost, prispevanje h gospodarskim kazalnikom in druge.

2 PRORAČUNSKA SREDSTVA ZA SKLADEN IN URAVNOTEŽEN RAZVOJ VSEH PODROČIJ IN DELEŽNIKOV V KULTURI.

Povečati sredstva za izvajanje kulturnih programov in projektov NVO, samozaposlenih v kulturi, JZ, ljubiteljskih in drugih ustvarjalcev v kulturi; sofinancirati izvajanje mednarodnih projektov; podpreti razvoj novih programskih vsebin in programsko delovanje novo pridobljene javne kulturne infrastrukture; omogočiti razvoj in upravljanje novih podpornih orodij. Ob spreminjajočih se trendih v kulturi je le te potrebno spremljati, jim slediti in podpreti nove vsebine, ki ob tem nastajajo.

3 TRAJEN DIALOG Z VSEMI DELEŽNIKI V KULTURI.

Ustanoviti in oblikovati delovne skupine za trajen dialog z JZ, NVO, samozaposlenimi v kulturi, po potrebi mešana strokovna telesa v zvezi z obravnavo specifičnih področnih, metodoloških in drugih zadev; okrepiti področna in medpodročna programska sodelovanja, spodbuditi trajne oblike komuniciranja in izmenjave informacij, tudi med MOM in kulturnimi producenti; spodbuditi sodelovanje med institucionalnimi in neinstitucionalnimi producenti; podpirati profesionalizacijo delovanja NVO.

4 PROFESIONALNO IN USKLAJENO DELOVANJE KULTURNIH PRODUCENTOV IN USTVARJALCEV.

Uvesti skupna podpora orodja za kulturne producente za razvoj inovativnih oblik, metod in tehnik razvoja občinstev, izboljšanje učinkovitosti promocije in informiranja, krepitev podpornih programov v kulturi in interdisciplinarnih vsebin, administrativne razbremenitve, usklajevanja časovne in prostorske razporeditve kulturnih dogodkov ter optimizacije upravljanja in rabe javne kulturne infrastrukture; ta orodja sproti preverjati, vrednotiti, razvijati in o njih izobraževati (predstavljanje dobrih praks).

5 KAKOVOSTNE DEJAVNOSTI NA PODROČJU KULTURNO-UMETNOSTNE VZGOJE.

Podpreti razvoj in dostopnost kakovostnih in inovativnih vsebin na področju kulturno-umetnostne vzgoje, spodbuditi inovativne oblike partnerskega povezovanja vzgoje in izobraževanja ter kulture in umetnosti za vse vrste, oblike in statuse občinstva z namenom splošnega dviga zanimanja za kulturo, kulturnega opismenjevanja in spoštovanja ustvarjalnosti. Spodbuditi (trajno) programsko, posebej medpodročno povezovanje med kulturnimi deležniki, pa tudi z drugimi področji družbenega delovanja.

6 INFRASTRUKTURA ZA DELOVANJE DELEŽNIKOV V KULTURI.

Razviti in uveljaviti učinkovit sistem upravljanja in dostopanja do infrastrukture za kulturo, ob prireditvenih tudi do vadbenih, skladiščnih in drugih podpornih prostorov, ob tem skrbno ravnati z obstoječo kulturno infrastrukturo v dialogu z deležniki ter slediti njihovim potrebam, le-te pa upoštevati tudi pri pripravljanju in izvajanju investicijskih projektov ter pri premisleku o novih, inovativnih upravljavskih modelih.

7 DIGITALNA PREOBRAZBA.

Preko usmeritev in drugih oblik podpore spodbujati digitalni prehod, tako v ustvarjalnem kot v podpornem delu. Mesto bo spodbujalo dialog vseh deležnikov tako na področju kulture kot širše, da se identificirajo potrebe in se iščejo rešitve in spodbude preko različnih virov financiranja s strani Ministrstva kot tudi EU. Prizadevali si bomo spodbujati uporabo AV vsebin ter interaktivnih tehnologij; krepiti razvoj spletne promocije, trženja in komuniciranja z javnostmi; podpreti delovanje spletnih platform za refleksijo in posredovanje vsebin kulture in umetnosti širši javnosti; podpirati projekte digitalizacije dokumentiranja in arhiviranja kulturne dediščine; zagotavljati administrativno razbremenitev splošnih delovnih procesov producentov in ustvarjalcev.

8 ŠIROKO DOSTOPNE KAKOVOSTNE KULTURNE VSEBINE.

Zagotoviti visoko dostopnost kulturnih vsebin skozi vse leto (ustrezna časovna razporeditev vsebin) ter dostopnost do kulturnih vsebin v vseh delih mesta (decentralizacija vsebin), ob tem spodbujati prisotnost ter pomen kulture in umetnosti v javnem prostoru. Spodbuditi uvajanje digitalnih tehnologij, ki ponujajo učinkovita orodja za doseganje širšega občinstva, razvijati načine, kako lahko javnost dostopa do kulturnih dobrin ter jih odkriva in uporablja, ter možnosti njihove ponovne uporabe za inovativne in ustvarjalne storitve in proizvode v različnih kulturnih, kreativnih in drugih sektorjih.

9 RAZVOJ IN KREPITEV KULTURNEGA IN KREATIVNEGA SEKTORJA.

Ohranjati in krepiti podporni sistem delovanja kreativnega sektorja; vzpostaviti skupnostna okolja za soustvarjanje, prostore za delo, sodelovanje ter prodajno-promocijske aktivnosti; spodbuditi podjetniško delovanje KKS; promovirati priložnosti za internacionalizacijo, povezovanje z znanostjo in gospodarstvom; zagotoviti ustrezna znanja in veščine za trajnostni razvoj kreativnih dejavnosti; integrirati KKS v načrte revitalizacije mestnega središča in posameznih mestnih četrti.

10 KULTURA ZA TRAJNOSTNO PRIHODNOST MESTA.

Podpreti participativne kulturne projekte in programe, ki krepijo socialno kohezijo in vključenost pripadnikov ranljivih skupin v družbeno življenje; spodbuditi vsebine, procese in načine produkcije, ki podpirajo prizadevanja za uveljavitev pomembnih družbenih tematik, med njimi enakovredne obravnave spolov in diskriminacije; spodbuditi kulturne programe in projekte, ki obravnavajo okoljsko problematiko in vključujejo okoljski prehod.

V. NAČRT SPREMLJANJA in VREDNOTENJA URESNIČEVANJA STRATEGIJE

Uresničevanje *LPK* bo redno evalvirano, ugotovitve pa predstavljene javnosti. **Za spremljanje bo zadolžen UKM MOM**, ki bo uresničevanje sproti in tekoče spremljal, enkrat letno pa pripravil pregleden povzetek ugotovitev spremljanja. Spremljanje bo potekalo kvalitativno in kvantitativno v skladu s seznamom ukrepov, kjer ima vsak ukrep določene rezultate in opredeljene kazalnike rezultatov. Spremljanje bo potekalo z merjenjem doseganja rezultatov glede na določene kazalnike – v primerjavi z izhodiščnim stanjem leta 2022 in v določeni časovnici. **UKM MOM** bo vsako leto najpozneje do konca aprila pripravil letno poročilo o uresničevanju ukrepov *LPK* v preteklem letu za obravnavo na Mestnem svetu MOM. Pri pripravi letnega poročila obvezno sodelujejo tudi pristojne strokovne komisije za kulturne dejavnosti s svojimi strokovnimi mnenji, predlogi in pripombami. V okviru letnega poročila je Mestnemu svetu MOM mogoče predlagati spremembe in dopolnitve ukrepov, če se ugotovi, da zaradi bistveno spremenjenih finančnih ali drugih okoliščin posameznega ukrepa ni mogoče uresničiti na predviden način. Omenjene spremembe in dopolnitve lahko vključujejo tudi možnost predlaganja novega posebnega ukrepa, pod pogojem, da ni v nasprotju s splošnimi strateškimi cilji in vizijo *LPK* MOM. Poročilo bo **objavljeno na javnosti dostopnem spletnem mestu** MOM. Ob koncu strateškega obdobja, torej v letu 2027, bo UKM MOM pripravil skupno končno poročilo o uresničevanju *LPK*, ki bo lahko koristilo pripravljavcem lokalnega programa za kulturo v naslednjem razvojnem obdobju.

VI. AKCIJSKI NAČRT

SEZNAM UKREPOV

- 1 Trajen dialog z deležniki v kulturi
- 2 Kontinuirana rast sredstev za kulturne programe
- 3 Prenovljeni javni razpisi na področju kulture
- 4 Novi javni razpisi za sofinanciranje v kulturi
- 5 Seznam infrastrukture za kulturo v MOM
- 6 Vzpostavitev pogojev za enotno promocijo in načrtovanje oglaševanja znotraj podjetij pod okriljem Javnega holdinga Maribor, Mestne občine Maribor in zavodov v občinski lasti
- 7 Odlok o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena
- 8 Povečanje dovoljenih lokacij za grafitiranje
- 9 Sistem za vzpostavitev izvajanja umetniškega deleža pri investicijskih projektih
- 10 Katalog filmskih lokacij
- 11 Vzpostavitev konzorcija akterjev na področju knjige in knjižnične dejavnosti s ciljem iskanja programskih sinergij in usklajene promocije
- 12 Izgradnja in delovanje novega centra Rotovž
- 13 Razvoj podpornega okolja za kulturno-umetnostno vzgojo
- 14 Sistemska podpora KKS
- 15 Nagrajevanje najboljših ustvarjalcev, promocija nagrajencev in ustvarjalnosti
- 16 Pričetek procesa vzpostavitve skupnostnih prostorov za kulturne programe zunaj mestnega jedra
- 17 Spremljanje in vrednotenje izvajanja ukrepov *Lokalnega programa za kulturo v MOM 2024–2027*

1	Trajen dialog z deležniki v kulturi
<p>MOM bo za zagotavljanje trajnostnega dialoga ustvarila pogoje za vključujoč proces, koordinacijo in organizacijo, administrativne pogoje ter implementacijo dogovorov.</p> <p>Nosilci kulturnega razvoja v MOM so javni zavodi, ki jih je ustanovila MOM, nacionalni zavodi in/ali njihove območne enote/izpostave v MOM, nevladne organizacije, neodvisni producenti, samostojni ustvarjalci na področju kulture, kulturne in kreativne industrije ter drugi deležniki, ki redno ali občasno delujejo na področju kulture. Za zagotavljanje spodbudnega okolja za njihovo delovanje in razvoj, ki ga zagotavlja Mestna občina Maribor je nujen pogoj trajen dialog med vsemi opolnomočenimi deležniki.</p> <p>Vključenost bo zagotavljala krepitev in razvoj kulturnega (so)delovanja. Organizacija posvetov in usposabljanj o aktualnih temah, npr. digitalna preobrazba, načrtovanje razpisov, upravljavski modeli, umetnost v javnem prostoru, infrastruktura, razvoj občinstev, participativni projekti, trajnostne družbene in okoljske usmeritve, regijsko in mednarodno sodelovanje, kulturni turizem, spremljanje in evalviranje kulturne politike, inovacije in razvoj idej idr. bo prispevala k stalnemu pretoku idej, pogledov, znanja in kritičnega vrednotenja kulturne politike v mestu in ustvarjala priložnosti za izboljšave.</p>	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
2 Proračunska sredstva za skladen in uravnotežen razvoj vseh področij in deležnikov v kulturi
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
5 Kakovostne dejavnosti na vseh področjih kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev
6 Infrastruktura za delovanje vseh področij in za potrebe vseh deležnikov v kulturi
7 Digitalna preobrazba v vseh segmentih kulture in umetnosti
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	Vsi ustvarjalci na področju kulture
Nosilci	država, MOM, JZ, NVO, gospodarski subjekti

Rezultati	Kazalniki
usklajenost in sinergijski učinki dejavnosti na področju kulture; okrepitev participativnega načrtovanja na področju kulture in razvoja mesta; utrjena družbena kohezija; projektne naloge za pripravo razpisnih dokumentacij, strategij, načrtov ipd.; izboljšana uporabniška izkušnja prebivalcev in obiskovalcev mesta	Aktivne delovne skupine: najmanj 4; pripravljene elaborati: najmanj 2/leto ; fokusna srečanja _ najmanj 5/leto z javno objavljenimi zapisniki oziroma povzetki

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo srečanj, posvetov in drugih oblik izvajanja trajnostnega dialoga

Časovnica
Izvajanje skozi celotno trajanje LPK, pričetek izvajanja ukrepa 2024.

2	Kontinuirana rast sredstev za kulturne programe
<p>MOM si bo prizadevala kontinuirano povečevati sredstva za kulturne programe ne glede na ostale trende gibanja sofinancerskih obvez, izhajajočih iz ustanoviteljskih in/ali drugih zakonskih nalog. Odstotek proračunskih sredstev, namenjenih kulturi bi se povečeval. Načrtovana rast sredstev proračuna namenjena kulturi bi se povečevala.</p> <p>MOM sofinancira kulturne programe JZ in NVO, prve preko letnega poziva z uskladitvijo izhodišč, nevladne producente pa preko večletnega javnega razpisa za izbor kulturnih programov in razpisa za kulturne projekte. Slednji je namenjen tudi sofinanciranju projektov samostojnih ustvarjalcev v kulturi. Javni razpis za sofinanciranje ljubiteljske dejavnosti v MOM izvaja JSKD, OI Maribor, na osnovi sredstev, ki jih v proračunu za to nameni MOM. MOM delovanje občinskih JZ sofinancira v različnih deležih, večinsko državno financirani so POMUM, MNO, Sinagoga in UGM. MOM občinske JZ sofinancira na določenih postavkah, med katerimi program ni največji delež – neprogramski materialni stroški, stroški dela, investicijsko vzdrževanje. MOM sofinancira tudi nekatere programe JZ, kjer ni ustanoviteljica, so pa ti programi posebnega pomena za lokalno skupnost, npr. domoznanstvo v UKM in FBS v SNG Maribor.</p> <p>Obravnava delovanja JZ je pretežno celostna, spreminjanje finančnih obveznosti posrednih proračunskih uporabnikov – rast funkcionalnih stroškov in plač zaposlenih, kar je sestavni del premikov v širšem prostoru, – pa v primeru nezadostnega obsega sofinanciranja posega v programska sredstva. Lahko načena kakovost ali količino javnega kulturnega programa, s čimer se manjša dostopnost in siromaši kulturna ponudba. V skrajnih primerih se ustvarjajo vsebinske lise, ki ponudbo kulturnih dogodkov in prireditev povsem preoblikujejo (npr. upad standardov in/ali števila dogodkov na posameznih področjih kulture). Vzpostavi se lahko nepredvidljiva situacija, ki tudi NVO producente sooča z vedno novimi okoliščinami, predvsem pri načrtovanju postprodukcije v negotovih okoliščinah.</p>	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
2 Proračunska sredstva za skladen in uravnotežen razvoj vseh področij in deležnikov v kulturi
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	Kulturni producenti in ustvarjalci; vsa področja kulture; javnost
Nosilci	UKM MOM
Sodelujoči	Vodstvo MOM, MS MOM, pravna služba MOM, NVO in samozaposleni v kulturi, KKS, JSKD, regionalno NVO stičišče

Rezultati	Kazalniki
višja stopnja trajnosti razvoja celotnega področja kulture; stabilno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev; več kakovostnih vsebin na področju kulture; razvejane ljubiteljske kulturne dejavnosti	Rast sredstev za programe na področju kulture v proračunu MOM, glede na vsakoletna proračunska gibanja, pri čemer se sredstva tudi v manj ugodnih letih ne bodo zmanjševala.

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa

Časovnica
Izvajanje skozi celotno trajanje LPK, letno povečevanje višine sredstev

3	Prenovljeni javni razpisi na področju kulture
<p>Za kakovostno izvajanje javnih razpisov in zagotavljanje kakovosti projektov in programov bo UKM MOM pristopil k prenovi javnih razpisov za projekte in programe.</p> <p>MOM bo pri prenovi javnih razpisov na področju kulture upoštevala naslednje smernice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sprememba časovnice – razpis za izbiro programov bo za določeno razpisno obdobje objavljen jeseni pred začetkom razpisnega obdobja. - časovnica za izvedbo projektnega razpisa bo prilagojena časovnici programskega razpisa; - prijavljanje in poročanje v celoti v digitalni obliki; - organizacija delovnega srečanja deležnikov, na katerem bomo evalvirali zaključene razpise ter preučili predloge sprememb - strokovna delavnica za prijavitelje na temo dobrega finančnega in organizacijskega načrtovanja kulturnih projektov in programov pred objavo razpisov; - uvedba načela pavšalov glede na smotrnost izvajanja (npr. v celoti, po posameznih stroškovnih skupinah); - obveza vnosa dogodkov na kulturni portal za sofinancirane programe in projekte; - jasna definicija pojmov in usklajeni kriteriji; - posodobljeni splošni, področni in prečni kriteriji; - jasna pravila sofinanciranja kulturnih programov in projektov; - triletni programski razpis; - uvedba velikostnih razredov v projektnem razpisu in glede na razred vnaprej določena višina deleža sofinanciranja; - uvedba dveh velikostnih razredov projektov; - posebna kategorija za mlade prijavitelje na projektnem razpisu; - razpis za ljubiteljske dejavnosti v MOM izvaja JSKD, OI Maribor s komisijo, katere član je en predstavnik UKM MOM; - razpis za brezplačno uporabo umetniških ateljejev v podporo inovativnosti, sodelovanju in povezovanju na deficitarnih področjih ustvarjalnosti in med njimi; - smiselna umestitev prečnega področja KUV na posameznih področjih razpisov. 	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
2 Proračunska sredstva za skladen in uravnotežen razvoj vseh področij in deležnikov v kulturi
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
5 Kakovostne dejavnosti na vseh področjih kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev
6 Infrastruktura za delovanje vseh področij in za potrebe vseh deležnikov v kulturi
7 Digitalna preobrazba v vseh segmentih kulture in umetnosti
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	Kulturni producenti in ustvarjalci; vsa področja kulture; javnost
Nosilci	UKM MOM
Sodelujoči	Vodstvo MOM, MS MOM, pravna služba MOM, NVO in samozaposleni v kulturi, KKS, JSKD, regionalno NVO stičišče, zunanji strokovnjaki

Rezultati	Kazalniki
učinkovita izvedba razpisov; preprosti postopki prijave in poročanja za prijavitelje; smiselna in pregledna porazdelitev finančnih virov; boljše načrtovanje dela za prijavitelje; izboljšani pogoji dela na UKM MOM v zvezi s pripravo in spremljanjem razpisov; enakomernejša časovna in prostorska razporeditev kulturnih dogodkov z uvedbo dodatnih razpisnih kriterijev; kakovostne vsebine KUV in okrepljene dejavnosti razvoja občinstev; povečano kulturno dogajanje v javnem prostoru; kakovostna umetniška produkcija; mednarodna vpetost mesta na področju kulture	prenovljen projektni razpis; prenovljen programski razpis; delavnice za prijavitelje: najmanj 1/leto; novi prijavitelji: najmanj 1 letno; mladi (neujavljeni) prijavitelji: najmanj 2 letno; enakomernejša časovna in prostorska razporeditev kulturnih vsebin: letni pregled koledarja dogodkov na kulturnem portalu; spremljanje in evalviranje na osnovi poročil

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa

Časovnica
2024 - 2027

4	Novi javni razpisi za sofinanciranje v kulturi
MOM bo postopoma uvedla javne razpise na naslednjih področjih:	
<ul style="list-style-type: none"> - sofinanciranje kulturnih projektov, izbranih na mednarodnih razpisih (nosilcev in partnerjev); - mednarodna mobilnost; - podpora festivalom; - programske vsebine novih kulturnih središč; - razvoj inovativnih produktov v kulturi. 	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
2 Proračunska sredstva za skladen in uravnotežen razvoj vseh področij in deležnikov v kulturi
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Deležniki	
Ustvarjalci	profesionalci
Pravne osebe	JZ, NVO (društva, zavodi), samozaposleni v kulturi, gospodarski subjekti (KKS)
Resorji	kultura, družbene dejavnosti, gospodarstvo, KKS
Občinstvo	prebivalci (MOM, MČ, KS), obiskovalci (domači, tuji); široka javnost, novinarji, kritiki, strokovni delavci; organizirane skupine, posamezniki; starostne skupine; ranljive družbene skupine

Učinki	Kazalniki
<ul style="list-style-type: none"> - povečana mobilnost domačih ustvarjalcev - čvrsta mednarodna vpetost - okrepljene podporne dejavnosti v kulturi - visoko dostopni inovativni programi v Minoritih, centru Rotovž in drugod v MOM - nadgradnja kulturnih vsebin v produkte (kulturni turizem) 	<ul style="list-style-type: none"> - število mednarodnih projektov - število izvedenih podpornih programov na različnih področjih kulture - število rezidenčnih programov - število mednarodnih izmenjav - število kakovostnih programskih vsebin novih kulturnih središč - število inovativnih kulturnih produktov

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za postopno izvajanje ukrepa

Časovnica
2025-2027

5	Seznam infrastrukture za kulturo v MOM
<p>MOM bo dopolnila, uredila in objavila seznam javne infrastrukture za kulturo.</p> <p>Uskladila bo pravila uporabe prostorov za raznovrstne kulturne dejavnosti, ki bodo natančneje določala, pod kakšnimi pogoji lahko prostore uporabljajo kulturni producenti, ki ne upravljajo infrastrukture, ter določala postopke kandidiranja za uporabo. Skozi te postopke se okrepi možnost uporabe uprizoritvenih in rezidenčnih prostorov predvsem na deficitarnih področjih, npr. klubska glasbena scena, literarni dogodki, uprizoritvene (plesne in performativne) umetnosti, razstavišča, dejavnost, umetniško ustvarjanje idr. MOM bo na podlagi izkazanih potreb še posebej pozorna na zagotavljanje dodatnih vadbenih, skladiščnih in servisnih prostorov za kulturne producente, zato bo v okviru obstoječe infrastrukture poiskala in temu namenila razpoložljive kapacitete.</p> <p>Prav tako bo MOM preučila možnosti za boljši izkoristek obstoječe infrastrukture v smislu začasne rabe.</p>	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - uprizoritvene umetnosti - vizualne umetnosti - glasbene umetnosti - intermedijske umetnosti - literarna umetnost - film in avdio-vizualne umetnosti - interdisciplinarne dejavnosti - mediji - slovenski jezik 	<ul style="list-style-type: none"> - refleksija in kritika - kulturno-umetnostna vzgoja - dostopnost kulture - infrastruktura - trajnostne družbene in okoljske usmeritve - regijsko in mednarodno sodelovanje - kulturni in kreativni sektor - festivali

Specifični cilji
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
6 Infrastruktura za delovanje vseh področij in za potrebe vseh deležnikov v kulturi
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	Kulturni producenti in ustvarjalci; vsa področja kulture; javnost
Nosilci	UKM MOM
Sodelujoči	Vodstvo MOM, MS MOM, pravna služba MOM, UGD MOM, NVO in samozaposleni v kulturi, KKS, JSKD, regionalno NVO stičišče, zunanji strokovnjaki

Rezultati	Kazalniki
izboljšani pogoji za delovanje ustvarjalcev in producentov; dvig ravni kakovosti umetniških stvaritev in dogodkov; povezovanje in izmenjava na področjih kulture in med njimi; večja dostopnost JKI; boljši pogoji delovanja na področjih kulture; profesionalizacija delovanja NVO; podpora delovanja ljubiteljske kulture in KKS	seznam javne infrastrukture za kulturne dejavnosti enotna pravila uporabe število novih vadbenih prostorov v MOM število novih skladiščnih prostorov v MOM

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa

Časovnica
2024-2027

6	Vzpostavitev pogojev za enotno promocijo in načrtovanje oglaševanja znotraj podjetij pod okriljem Javnega holdinga Maribor, Mestne občine Maribor in zavodov v občinski lasti
MOM bo vzpostavila pogoje, ki bodo definirali možnost uporabe prostih digitalnih in analognih oglasnih prostorov in orodij za kulturne ustvarjalce	
MOM bo v sodelovanju z deležniki v kulturi, predstavniki podjetij pod okriljem Javnega holdinga Maribor in zavodov v občinski lasti definirala vsa promocijska orodja in prostore, ki bi lahko služili za promocijo kulture. V nadaljevanju bo definirala način najema, uporabe in korake za izvedbo promocije ter delež časa/prostora/sredstev, ki bi jih vsi deležniki namenili za brezplačno promocijo kulturnih programov in projektov v Mestni občini Maribor.	
Z izvajanjem usklajene in aktivne promocije bo MO Maribor spodbudila obisk dogodkov in razvoj programov in projektov.	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- digitalna preobrazba - ostala prečna področja - dostopnost kulture - infrastruktura

Specifični cilji
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
7 Digitalna preobrazba v vseh segmentih kulture in umetnosti
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	Kulturni producenti in ustvarjalci; vsa področja kulture; javnost
Nosilci	UKM MOM
Sodelujoči	Vodstvo MOM, MS MOM, pravna služba MOM, NVO in samozaposleni v kulturi, KKS, JSKD, regionalno NVO stičišče, zunanji strokovnjaki, javna podjetja in zavodi

Rezultati	Kazalniki
digitalno usposobljene organizacije in posamezniki na področju kulture; varna, učinkovita in trajnostna digitalna kulturna infrastruktura; sinergija delovnih procesov za okrepitev učinkovitosti; zagotavljanje dostopnosti kulturnih in s kulturo povezanih vsebin; krepitev kulturnega turizma; krepitev KKS	Definirani pogoji uporabe in najema; Število obiskovalcev na prireditvah;

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa

Časovnica
2025-2027

7	Odlok o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena v MOM
<p>MOM bo pripravila nov <i>Odlok o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena v MOM</i> ter kulturne spomenike in spominska obeležja odgovorno vzdrževala na osnovi usklajenega vzdrževalnega načrta. Hkrati se oblikuje nabor spodbud za zasebne lastnike.</p> <p>MOM bo pripravila strateški načrt investicijskega vzdrževanja javnih spomenikov v skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine ter njihovega dokumentiranja in arhiviranja. Vzpostavitev arhiva zagotavlja dostopnost in trajno hranjenje 3D digitalnih vsebin kulturne dediščine, ki je lahko tudi koristna podpora v primeru hujših poškodb in/ali odtujitve.</p>	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - kulturna dediščina - arhitektura in oblikovanje 	<ul style="list-style-type: none"> - umetnost v javnem prostoru - infrastruktura - dostopnost kulture - trajnostne družbene in okoljske usmeritve - kulturni in kreativni sektor - kulturni turizem

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	kulturni producenti in ustvarjalci; uporabniki kulturnih vsebin
Nosilci	UKM MOM, UGD MOM
Sodelujoči	Vodstvo in uradi MOM, ZTM, Zavod za varstvo kulturne dediščine, JZ

Rezultati	Kazalniki
ustrezne pravne podlage varovanja snovne kulturne dediščine; postopno večanje deleža sredstev za investicijsko vzdrževanje; vzdrževani kulturni spomeniki; učinkovito upravljanje kulturnih spomenikov v zasebni lasti, kultiviran javni prostor; ohranjeni in redno vzdrževani javni spomeniki in obeležja; digitalni arhiv javnih spomenikov in obeležij	Sprejet Odlok o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena v MOM; usklajen finančno ovrednoten načrt investicij in vzdrževanja kulturnih spomenikov; število državnih investicij v MOM; katalog spodbud vzdrževanja kulturnih spomenikov za zasebne lastnike; število vzdrževanih javnih spomenikov in obeležij; izdelan strateški načrt dokumentiranja in arhiviranja javnih spomenikov in obeležij; digitalni arhiv (v nastajanju)

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa v sodelovanju z državo

Časovnica
2024 - 2025

8	Povečanje dovoljenih lokacij za grafitiranje
MOM bo vzpostavila dodatne točke za legalno grafitiranje.	
Po ena takšna točka se vzpostavi v vsaki mestni četrti in krajevni skupnosti. Pri izbiri lokacij naj sodeluje tudi strokovnjak urbanistične stroke, da bodo točke za legalno grafitiranje strokovno ustrezno umeščene v prostor. Zaželeno je, da se lokacije točk za grafitiranje določijo v koordinaciji z mestnimi četrtmi oziroma krajevnimi skupnostmi, in sicer na nepremičninah v lasti MOM. Točke za grafitiranje se jasno označijo s tablami, ki grafitarjem in širši javnosti jasno sporočajo, da je grafitiranje na določeni lokaciji dovoljeno. MOM poskrbi tudi za ustrezno pravno podlago in izvedbeni postopek projekta.	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - kulturna dediščina - vizualne umetnosti - arhitektura in oblikovanje - interdisciplinarne dejavnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - umetnost v javnem prostoru - infrastruktura - dostopnost kulture - trajnostne družbene in okoljske usmeritve - kulturni turizem

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	kulturni producenti in ustvarjalci; uporabniki kulturnih vsebin
Nosilci	UKM MOM, UGD MOM
Sodelujoči	Vodstvo in uradi MOM, ZTM, Zavod za varstvo kulturne dediščine, JZ

Rezultati	Kazalniki
(kurirana) ulična galerija; podpora ustvarjalnosti; kultiviran javni prostor; izboljšana podoba mesta; naklonjen odnos javnosti do grafitov kot oblike ulične umetnosti	Število novih lokacij: 5

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finačne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa

Časovnica
2024 - 2026

9	Sistem za vzpostavitev izvajanja umetniškega deleža pri investicijskih projektih v MOM
MOM bo izvajala priporočilo o namenjanju deleža vrednosti investicij za umetniški delež	
V skladu z novelo Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo v letu 2017 se pri investicijah, pri katerih javno (so)financiranje znaša manj kot deset milijonov evrov, za umetniški delež nameni najmanj 1,25 % vrednosti naročenih gradbenih, obrtnih in inštalacijskih del. Če vrednost javnega (so)financiranja znaša več kot deset milijonov evrov, se za umetniški delež nameni najmanj 1 % vrednosti naročenih gradbenih, obrtnih in inštalacijskih del.	
V skladu z 79.a členom ZUJIK je umetniški delež v javnih investicijskih projektih za organe lokalnih skupnosti in osebe javnega prava v ustanoviteljstvu lokalnih skupnosti opredeljen kot priporočilo. MOM bo to priporočilo upoštevala.	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - kulturna dediščina - vizualne umetnosti - intermedijske umetnosti - arhitektura in oblikovanje 	<ul style="list-style-type: none"> - umetnost v javnem prostoru - infrastruktura - razvoj občinstev in kulturno-umetnostna vzgoja - dostopnost kulture - trajnostne družbene in okoljske usmeritve - kulturni in kreativni sektor - kulturni turizem

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	kulturni producenti in ustvarjalci, javnost
Nosilci	UKM MOM, UGD MOM, ostali pristojni uradi MOM
Sodelujoči	Vodstvo in uradi MOM, zasebni investitorji, stroka s področja kulture in umetnosti

Rezultati	Kazalniki
dostopnost kakovostnih umetniških del v javnem prostoru (objekti in okolica); povečan odkup kakovostnih umetniških del urejen; privlačen in omikan javni prostor	število novih javno dostopnih umetniških del; število novo odkupljenih umetniških del

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa

Časovnica
2024 - 2026

10	Katalog filmskih lokacij
MOM bo izdelala katalog filmskih lokacij	
MOM bo v sodelovanju z deležniki na področju filmskih in AV dejavnosti oblikovala spletni katalog filmskih lokacij, ki bo poleg predstavitve potencialno zanimivih lokacij vseboval tudi informacije o dovoljenjih in soglasjih. Oblikovan bo cenik, določena konkurenčna višina stroškov. MOM bo v sodelovanju s partnerji promovirala Maribor kot filmsko destinacijo.	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - film in avdio-vizualne umetnosti - mediji - slovenski jezik 	<ul style="list-style-type: none"> - trajnostne družbene in okoljske usmeritve - digitalna preobrazba - regijsko in mednarodno sodelovanje - kulturni in kreativni sektor - kulturni turizem

Specifični cilji
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	kulturni producenti in ustvarjalci, javnost
Nosilci	UKM MOM, UGD MOM, ostali pristojni uradi MOM
Sodelujoči	Vodstvo in uradi MOM, zasebni investitorji, stroka s področja AV in filma, ZTM, RRA

Rezultati	Kazalniki
Povečana produkcija filmov v MOM; prepoznavnost MOM kot filmske destinacije	spletni katalog filmskih lokacij;

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa. Predvidevajo se prihodki v proračun na podlagi trženja filmske destinacije.

Časovnica
2024 - 2027

11	Vzpostavitev konzorcija akterjev na področju knjige in knjižnične dejavnosti s ciljem iskanja programskih sinergij in usklajene promocije
MOM bo vzpostavila konzorcij akterjev na področju knjige in knjižnične dejavnosti	
Z namenom zagotavljanja kakovostnega delovanja in razvoja področja knjige in knjižnične dejavnosti bo MOM vzpostavila konzorcij, ki bo iskal sinergije na področju programskega in promocijskega delovanja. Ob dejstvu, da se v bo v letu 2025 uresničil največji tekoči investicijski projekt v mestu na področju kulture (izgradnja centra Rotovž), kjer bodo umeščeni programi Mariborske knjižnice, Umetnostne galerije Maribor in mestnega kina, bo prednosna naloga konzorcija preučiti možnost skupne prijave na državne in mednarodne razpise (npr. World Book Capital 2026).	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - literarna umetnost, knjiga in knjižnična dejavnost - arhitektura in oblikovanje 	<ul style="list-style-type: none"> - vsa prečna področja - dostopnost kulture - nagrade - infrastruktura

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	JZ, NVO na področju kulture in SUK; KKS; vsa področja kulture in umetnosti; uporabniki kulture – prebivalci in obiskovalci
Nosilci	vodstvo MOM; UKM MOM; JZ
Sodelujoči	drugi uradi in službe MOM; NVO in SUK; strokovnjaki, izvedenci; UM

Rezultati	Kazalniki
Vzpostavitev konzorcija, uspešna prijava na razpise, soustvarjanje programa, skupna promocija	<ul style="list-style-type: none"> - število prireditev, razstav, dogodkov, projekcij,... - število obiskovalcev glede na letne programske poslovne načrte izvajalcev programov

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finačne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa.

Časovnica
2024 - 2027

12	Izgradnja in delovanje novega centra Rotovž
<p>V obdobju trajanja strategije bo zaživel Center Rotovž.</p> <p>Največji tekoči investicijski projekt v mestu na področju kulture je izgradnja centra Rotovž, kjer bodo umeščeni programi Mariborske knjižnice, Umetnostne galerije Maribor in mestnega kina, ki bodo tvorili skupen kreativni, kulturno-izobraževalni medgeneracijski prostor. Na območju nekdanje restavracije Rotovž sta predvideni kavarna in informacijsko središče. Posebnost projekta je tudi inovativno ohranjanje kulturne dediščine z intervencijo novih delov objekta v staro mestno jedro. Projekt bo povezal mesto v dveh smereh: Glavni trg s Slomškovi trgom in nastavek povezave Gosposke ulice z Lekarniško. Na ravni trga je predvidena rekonstrukcija arhitekturne zasnove Rotovškega trga iz leta 1960 (arhitekta Branka Kocmuta).</p> <p>Novo razstavišče v Centru Rotovž – z delovnim naslovom UGM 21 – bo popolnoma spremenil pojavnost in prisotnost sodobne umetnosti in UGM v mestu in širše. S profesionalnimi razstavišči, privlačnimi spremljevalnimi prostori in sodobno tehnično opremo bo UGM prvič v svoji zgodovini delovala kot vrhunski galerijski prostor, pa tudi privlačen prostor druženja in socialnega življenja.</p> <p>Knjižnica bo z novimi prostori postala živahna in dinamična ustanova, inovativna in kreativna, strokovno nemirna in predvsem prostor, kamor se uporabniki radi vračajo. Na več kot 5.000 m² bo zagotovo vse to in še več.</p> <p>Vzpostavitev Mestnega kina z namenom trajnega zagotavljanja javnega interesa na področju filmske in avdiovizualne umetnosti in z namenom, da Maribor pridobi pravi mestni kino s prepoznavno ponudbo zahtevnejše in kakovostne filmske produkcije. Poslanstvo kina ni le v prikazovanju filmov, temveč tudi v izvajanju programov filmske in kulturne vzgoje.</p> <p>Gradnja se je pričela februarja 2022. Predviden čas gradnje je bil dve leti, selitev uporabnikov v objekt je bila predvidena v juliju 2024, zaradi zapletenih zemeljskih in statičnih del pa se ta datum zamika v leto 2025.</p> <p>V času pred selitvijo je treba pripraviti učinkovit model poslovnega in programskega upravljanja. Predvsem programsko upravljanje predstavlja izziv, hkrati pa priložnost za preizkus inovativnega modela, ki ga bo MOM oblikovala v okviru strokovne skupine iz predstavnikov uporabnikov ter pravno raznovrstnih deležnikov z različnih področij kulture.</p>	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - kulturna dediščina - vizualne umetnosti - intermedijske umetnosti - literarna umetnost, knjiga in knjižnična dejavnost - film in avdio-vizualne umetnosti - arhitektura in oblikovanje - interdisciplinarne dejavnosti - slovenski jezik 	<ul style="list-style-type: none"> - vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
5 Kakovostne dejavnosti na vseh področjih kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev
6 Infrastruktura za delovanje vseh področij in za potrebe vseh deležnikov v kulturi
7 Digitalna preobrazba v vseh segmentih kulture in umetnosti
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	kulturni producenti in ustvarjalci, javnost
Nosilci	UKM MOM, UGD MOM, JZ
Sodelujoči	Vodstvo in uradi MOM, NVO, samostojni ustvarjalci v kulturi, strokovna javnost

Rezultati	Kazalniki
Pozicioniranje razstavišča in razvoj blagovne znamke; razvoj novih programov in nagovarjanje novih občinstev; povezovanje z mestnimi institucijami in vpetost v mednarodni prostor obnova in ureditev obstoječih prostorov Mariborske knjižnice; zagotovitev dodatnih potrebnih prostorov za izvajanje vseh dejavnosti knjižnice ter izpolnitev pogojev za izvajanje dejavnosti; razširitev knjižnične dejavnosti; združitev vseh posebnih zbirk Mariborske knjižnice na novi lokaciji (glasbena	<ul style="list-style-type: none"> - število prireditev, razstav, dogodkov, projekcij,... - število obiskovalcev glede na letne programske poslovne načrte izvajalcev programov

zbirka, filmska zbirka, zbirka igrač, študijska zbirka mladinske književnosti in mladinskega knjižničarstva in domoznanska zbirka); povečan dostop do kakovostne filmske produkcije; povečan interes za kakovostno filmsko produkcijo	
---	--

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa.

Časovnica
2025-2027

13	Razvoj podpornega okolja za kulturno-umetnostno vzgojo
MOM bo podpirala področje KUV in nadgradila program Kulturni dnevnik.	
Naloga MOM bo načrtovanje, priprava in spremljanje izvedbe javnih pozivov in razpisov z namenom zagotavljanja prisotnosti kakovostne in celovite KUV v JZ in NVO, z zadostnim deležem vključevanja mladih.	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj občinstev in kulturno-umetnostna vzgoja - dostopnost kulture - trajnostne družbene in okoljske usmeritve - regijsko in mednarodno sodelovanje - kulturni in kreativni sektor - kulturni turizem - festivali

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
5 Kakovostne dejavnosti na vseh področjih kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	kulturni producenti in ustvarjalci, javnost
Nosilci	UKM MOM, UVIZSR
Sodelujoči	Vodstvo MOM, drugi uradi MOM, JZ, NVO, samostojni ustvarjalci v kulturi, strokovna javnost, šole, Univerza v Mariboru

Rezultati	Kazalniki
čvrsta partnerska mreža deležnikov na vseh področjih KUV; povezano, strokovno in ustvarjalno sodelovanje; dostopni kakovostni partnerski projekti in programi; zgodnje vključevanje v umetnost in kulturo; vključevanje vseh generacij; razvoj občinstev	število vključenih otrok in mladih; število vključenih kulturnih in drugih (vzgojno-izobraževalnih, zdravstvenih, socialno varstvenih itd.) organizacij; število izvedenih kakovostnih partnerskih projektov; število dokumentiranih primerov dobrih praks; število delovnih srečanj (producentov); število strokovnih usposabljanj (strokovnih delavcev).

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa v okviru razpisov.

Časovnica
2024 - 2027

14	Sistemska podpora KKS
MOM bo sodelovala pri zagotavljanju sistemske podpore razvoju KKS	
<p>UKM MOM bo vstopil v trajno sodelovanje z UGD MOM za razvoj podpornih dejavnosti razvoja KKS v mestu na osnovi oblikovanega razvojnega načrta. Vzpostavljen bo sistemski skrbnik področja KKS pri RRA Maribor, ki s pomočjo multidisciplinarne ekipe različnih razvojnih služb MOM vodi, razvija in izvaja sistemsko podporo KKS. Namen ukrepa je sistemsko, strateško in akcijsko načrtovanje ter izvajanje razvojnih aktivnosti za KKS. Skrbnik bo zadolžen, da smiselno poveže vsa kreativna vozlišča in infrastrukturo za KKS in s tem omogoči sodelovanje ter vključevanje ustvarjalcev na področju KKS. Pomembna naloga bo zagotavljanje prostorov za ustvarjanje, predstavljanje in prodajo ter usklajevanje podpornih pogojev uporabe. Obenem se bo uveljavil način čvrstejšega vključevanja KKS na področjih arhitekture in oblikovanja v razvojne dejavnosti mesta, predvsem pa posledne podpore mladim ustvarjalcem v KKS.</p>	

Področja kulture	Prečna področja
<ul style="list-style-type: none"> - kulturna dediščina - vizualne umetnosti - glasbene umetnosti - intermedijske umetnosti - knjiga - film in avdio-vizualne umetnosti - arhitektura in oblikovanje - interdisciplinarne dejavnosti - mediji 	<ul style="list-style-type: none"> - kulturni in kreativni sektor - druga prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
6 Infrastruktura za delovanje vseh področij in za potrebe vseh deležnikov v kulturi
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	deležniki na različnih področjih kulturno-kreativnega sektorja
Nosilci	RRA; UGD MOM; UKM MOM
Sodelujoči	vodstvo MOM; SRPI; JZ; NVO, samozaposleni v kulturi; podjetja, zbornice

Rezultati	Kazalniki
sistematična skrb za razvoj KKS; prepoznavnost deležnikov in potreb KKS; vključevanje v regijske, nacionalne in mednarodne dejavnosti KKS; podporne storitve za KKS; vključevanje deležnikov s področja KKS v izvajanje programov podpornega okolja ter sodelovanje z gospodarskimi družbami ter z malimi in s srednjimi podjetji; dvig prepoznavnosti ustvarjalcev, kolektivov in kreativnih podjetij v mestu in regiji; podpora mladim ustvarjalcem v KKS	strategija razvoja KKS; aktivni podporni deležniki področja KKS: najmanj 3; redne podporne dejavnosti (delavnice, svetovanja): najmanj 3 letno; vključeni deležniki v lokalni mreži KKS: najmanj 20; sodelovalni projekti (z lokalno skupnostjo, organizacijami in podjetji): najmanj 3 letno

Finančne posledice
Finančni viri za izvedbo ukrepa se zagotavljajo iz naslove EU kohezijskih sredstev

Časovnica
2024 - 2027

15	Nagrajevanje najboljših ustvarjalcev, promocija nagrajencev in ustvarjalnosti
MOM bo nagrajevala posameznike za umetniške dosežke in dosežke na področju kulture z Glazerjevo nagrado za življenjsko delo, Glazerjevo listino za pomembne ustvarjalne dosežke v krajšem časovnem obdobju in Glazerjevim priznanjem za prispevek k razvoju kulturnega življenja. Nagrade, ki imajo tudi finančno vrednost, se svečano podelijo vsako leto predvidoma v drugi polovici meseca marca ob praznovanju obletnice rojstva pesnika Janka Glazerja, po katerem so nagrade, priznanja in listine poimenovani. MOM bo okrepila promocijske dejavnosti ob objavi razpisa, izvedbi slavnostnega dogodka in podelitvi nagrad.	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	deležniki na različnih področjih kulture in umetnosti
Nosilci	UKM MOM
Sodelujoči	vodstvo MOM; strokovna javnost, mediji

Rezultati	Kazalniki
promocija vrhunske kulture in umetnosti; povečanje dostopnosti kulture in umetnosti; krepitev ugleda kulture in umetnosti ter zanimanja zanju; prepoznavnost nagrajencev in njihovega dela	Število predlogov;

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa.

Časovnica
2024 - 2027

16	Pričetek procesa vzpostavitve skupnostnih prostorov za kulturne programe zunaj mestnega jedra
<p>MOM bo zagnala dolgoročni proces zagotavljanja JKI v vseh delih mesta. Organizirane bodo javne razprave o potrebah in ciljih posameznih projektov, pripravljena bo dokumentacija za pridobivanje finančnih virov, projekti bodo prijavljeni na razpise. V zasnovi so projekti na Teznem, v Limbušu in Magdaleni, največje potrebe pa so poleg teh prepoznane še na Studencih, Pobrežju in v Brezju (z Dogošami in Zrkovci). Velik skupnostni potencial kaže širše območje nekdanje MTT v Melju, ki je že v lasti MOM.</p>	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	JZ, NVO na področju kulture in samozaposleni v kulturi; KKS; vsa področja kulture in umetnosti; uporabniki kulture – prebivalci in obiskovalci
Nosilci	UKM MOM; JZ na področju kulture
Sodelujoči	vodstvo MOM; NVO in samozaposleni v kulturi; strokovnjaki; ZVKDS

Rezultati	Kazalniki
dolgoročni sinergijski učinki med JZ, NVO in samozaposlenimi v kulturi ter drugimi kulturnimi producenti; decentralizirano izvajanje javne službe na področju kulture in oživitve vseh delov mesta; večja dostopnost kulture in umetnosti v javnem prostoru; boljša kakovost bivanja in okrepljena turistična privlačnost; večja dostopnost kulture in umetnosti za ranljive družbene skupine; okrepljena družbena kohezija; dodatni finančni viri za kulturo	dogodki in prireditve JZ in drugih kulturnih producentov v različnih delih mesta: najmanj 1 letno vsak JZ; dogodki in prireditve JZ na prostem: najmanj 1 letno vsak JZ; prilagoditve za ranljive družbene skupine: najmanj 1 letno vsak JZ; uspešna prijava/vključitev v EU projekt: najmanj 1 v obdobju; projektna partnerstva med JZ, NVO in samozaposlenimi v kulturi: najmanj 3 v obdobju

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finančne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa posredno preko financiranja JZ in izvajanja razpisov.

Časovnica
2024 - 2027

17	Spremljanje in vrednotenje izvajanja Lokalnega programa za kulturo v MOM 2024–2027
MOM bo zagotovila strokovno spremljanje izvajanja LPK UKM MOM bo vsako leto najpozneje do konca aprila pripravil letno poročilo o uresničevanju ukrepov LPK v preteklem letu za obravnavo na Mestnem svetu MOM. Pri pripravi letnega poročila obvezno sodelujejo tudi pristojne strokovne komisije za kulturne dejavnosti s svojimi strokovnimi mnenji, predlogi in pripombami. V okviru letnega poročila je Mestnemu svetu MOM mogoče predlagati spremembe in dopolnitve ukrepov, če se ugotovi, da zaradi bistveno spremenjenih finančnih ali drugih okoliščin posameznega ukrepa ni mogoče uresničiti na predviden način. Omenjene spremembe in dopolnitve lahko vključujejo tudi možnost predlaganja novega posebnega ukrepa, pod pogojem, da ni v nasprotju s splošnimi strateškimi cilji in vizijo LPK MOM.	

Področja kulture	Prečna področja
- vsa področja kulture	- vsa prečna področja

Specifični cilji
1 Kultura kot temeljna vrednota in družbeno transformativna sila
2 Proračunska sredstva za skladen in uravnotežen razvoj vseh področij in deležnikov v kulturi
3 Trajen dialog z vsemi deležniki v kulturi
4 Profesionalno in usklajeno delovanje kulturnih producentov in ustvarjalcev
5 Kakovostne dejavnosti na vseh področjih kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev
6 Infrastruktura za delovanje vseh področij in za potrebe vseh deležnikov v kulturi
7 Digitalna preobrazba v vseh segmentih kulture in umetnosti
8 Široko dostopne kakovostne kulturne vsebine
9 Razvoj in krepitev kulturnega in kreativnega sektorja
10 Kultura za trajnostno prihodnost

Ciljne skupine	deležniki na različnih področjih kulture in umetnosti
Nosilci	UKM MOM
Sodelujoči	vodstvo MOM; strokovna javnost, mediji, Mestni svet MOM

Rezultati	Kazalniki
kontinuirano spremljanje in vrednotenje uresničevanja zavez; podpora učinkovitosti ukrepov	število izvedenih ukrepov LPK 2024–2027; število javno objavljenih poročil spremljanja in vrednotenja uresničevanja ukrepov

Finančne posledice
MOM bo zagotovila finačne in materialne pogoje za izvedbo ukrepa.

Časovnica
2024 - 2027

VII. SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC in KRAJŠAV

AV	avdio-vizualne umetnosti
EK	Evropska komisija
EPK 2012	Maribor 2012 – Evropska prestolnica kulture
EU	Evropska unija
FBS	Festival Borštnikovo srečanje
JKI	javna kulturna infrastruktura
JSKD	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
JZ	javni zavod
KKS	kulturni in kreativni sektor
KS	krajevna skupnost
KUV	kulturno-umetnostna vzgoja
LGM	Lutkovno gledališče Maribor
LPK	Lokalni program za kulturo v Mestni občini Maribor
MČ	mestna četrt
MIZŠ	Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport
MK	Mariborska knjižnica
MKC	Mladinski kulturni center Maribor
MNO	Muzej narodne osvoboditve Maribor
MOM	Mestna občina Maribor
MS MOM	Mestni svet Mestne občine Maribor
MTT	Mariborska tekstilna tovarna
MzK	Ministrstvo RS za kulturo
ND	Kulturno-prireditveni center Narodni dom Maribor
<i>NPK</i>	<i>Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029</i>
NVO	nevladna organizacija
OE, OI	območna enota, območna izpostava
PAM	Pokrajinski arhiv Maribor
PF	Pedagoška fakulteta
PIP	Zavod PIP – Pravni in informacijski center Maribor
PMM	Pekarna magdalenske mreže
PoMuM	Pokrajinski muzej Maribor
RRA	Regionalna razvojna agencija za Podravje – Maribor
RS	Republika Slovenija
Sinagoga	Center judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor
SNG Maribor	Slovensko narodno gledališče Maribor
SRPI	Služba za razvojne projekte in investicije – Projektna pisarna Mestne občine Maribor
SUP MOM	Sektor za urejanje prostora Mestne občine Maribor
UGM	Umetnostna galerija Maribor
UGD MOM	Urad za gospodarske dejavnosti Mestne občine Maribor
UKM	Univerzitetna knjižnica Maribor
UKM MOM	Urad za kulturo in mladino Mestne občine Maribor
UM	Univerza v Mariboru
UVIZSR	Urad za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost MOM
VIZ	vzgoja in izobraževanje
ZRSŠ	Zavod RS za šolstvo
ZTM	Zavod za turizem Maribor
ZUJF	Zakon o uresničevanju javnih financ
ZUJK	Zakon o uresničevanju javnega interes za kulturo
ZVKDS	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

VIII. VIRI

1. AIPA. (2020). *Gospodarski pomen avdiovizualne industrije v Sloveniji*. Dostopno na: 8yMUQL6Wvzam.pdf (aipa.si)
2. *Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo*. (2009). Dostopno na: https://kulturnibazar.si/wp-content/uploads/2020/05/SD_2009_Nacionalne_smernice_za_kult_umet_vzgojo_SLO.pdf
3. EBLIDA. (2020). *A European library agenda for the post-Covid age*. Dostopno na: <http://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Preparing-a-European-library-agenda-for-the-post-Covid-19-age.pdf>
4. Fischer, F. (2012). *Participatory Governance: From Theory To Practice*. *The Oxford Handbook of Governance*. Ed. Levi-Faur, D. Oxford University Press. Dostopno na: 10.1093/oxfordhb/9780199560530.013.0032
5. Gariboldi, A., Bollo, A., Torch, C., et al. (2017). *Study on audience development : how to place audiences at the centre of cultural organisations : final report*. Evropska komisija, Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo. Dostopno na: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/711682>
6. Ministrstvo za kulturo RS. (2019). *Strategija kulturne dediščine 2020–2023*. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/STRAT_KD_2019.pdf
7. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS. (2019). *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019-2030*. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>
8. Ministrstvo RS za okolje in prostor. (2016). *Inkluzivno oblikovanje in dostop do informacij*. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Graditev/inkluzivno_oblikovanje.pdf
9. Organizacija združenih narodov. (2015). *Agenda za trajnostni razvoj 2030*. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf
10. Pekarna Magdalenske mreže. (2010). *NEW times new models : investigating the internal governance models and external relations of independent cultural centres in times of change*. Ur. Fitzgerald, S. Dostopno na: http://pekarnamm.org/wp-content/uploads/2021/01/teh_newtimes_en-21.pdf
11. *Poslovnik postopka izbora predstavnikov nevladnih organizacij pri CNVOS*. (2019). Dostopno na: https://www.cnvos.si/media/filer_public/0d/fb/0dfbee54-ed66-4aaf-9f2e-823e5390edcd/poslovnik_izbora_prestavnikov_nvo_cistopis2020.pdf
12. *RECORD - Rethinking Cultural Centres in a European Dimension*. (2017) Dostopno na: https://encc.eu/sites/default/files/2017-11/reccord_research_final_report.pdf
13. Svet Evrope. (2018). *European Cultural Heritage Strategy for the 21st century*. Dostopno na: <https://rm.coe.int/european-heritage-strategy-for-the-21st-century-strategy-21-full-text/16808ae270>
14. *The European Network of Cultural Centres (ENCC)*. (b.d.) Dostopno na: <https://encc.eu/about>
15. UNESCO. (2016). *Culture in Public Spaces – Key for Shaping A New Urban Agenda*. Dostopno na: <https://en.unesco.org/news/culture-public-spaces-key-shaping-new-urban-agenda>
16. UNESCO. (2006). *Road Map for Arts Education*. Dostopno na: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf
17. UNESCO. (2010). *Seul Agenda: Goals for the Development of Arts Education*. Dostopno na: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Seoul_Agenda_EN.pdf
18. Urad za kulturo MOM. (2021). *Pregled uresničevanja ukrepov Lokalnega programa kulture Mestne občine Maribor za obdobje od 2015 do 2020*. Dostopno na: <https://maribor.si/wp-content/uploads/2022/04/Pregled-uresnicevanja-ukrepov-Lokalnega-programa-za-kulturo-Mestne-obcine-Maribor-v-obdobju-2015-2020.pdf>
19. Zavod PIP. (2021). *Prispevek k oblikovanju Strategije razvoja kulture 2022-2026 v Mestni občini Maribor iz vidika nevladnih organizacij in samostojnih kulturnih ustvarjalcev*. (Dostopno: Arhiv LPK pri UKM MOM.)
20. *Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1)* (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJK in 92/15). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2442>
21. *Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo* (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg in 3/22 – ZDeb). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3370>

IX. SEZNAM PRILOG

IX.1 Priloga 1 Gibanje financiranja v obdobju 2014–2021

IX.2 Priloga 2 Javni zavodi na področju kulture v MOM

IX.3 Priloga 3 Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

IX.4 Priloga 4 Investicijski projekti

Fotografije

Andrej Firm, KUD Moment.

Jernej Furman, CC BY 2.0, Wikimedia Commons.

Boštjan Lah, Kulturni bazar v regiji 2021.

Urška Lukovnjak, Kulturni bazar v regiji 2021.

Anamarija Nač, Kolektiv ZIZ.

David Orešič, Platforma sodobnega plesa 2021.

mariborart, Likovna umetnost v prostoru mesta Maribor.

Marko Pigac, Muzej narodne osvoboditve Maribor.

Arhiv Umetnostne galerije Maribor.

Igor Unuk, Mladinski kulturni center Maribor.

Gregor Salobir, Pekarna Magdalenske mreže.

Miloš Vujinović, Kulturni bazar v regiji 2021.

Maribor, november 2023